

Передплатний індекс 40296

Вигідна передплата — на сайті jmil.com.ua

Всеукраїнське видання
для педагогів та батьків

Видається з 1997 року

№ 2 (112) 2019

Виходить 6 разів на рік

Науково-методичний додаток
до журналу “Дошкільнє виховання”
Міністерства освіти і науки України

Головний редактор *Юлія Журлакова*

Заступник головного редактора
Ольга Мельник

Літературний редактор *Тетяна Небесна*

Коректор *Ніна Любаченко*

Комп'ютерна верстка *Тетяна Жур*

Адреса редакції: 04053, Київ-53, а/с 36

Тел.: (044) 486-11-19, (044) 486-13-32 (т/ф),
(099) 376-35-36

E-mail: pp@dvsvit.com.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію засобу масової
інформації: серія КВ №6921 від 31.01.2003 р.

Видруковано у друкарні ТОВ “Літера-Друк”, вул. Озерна, 6,
оф. 122, Київ, 04209. Свідоцтво ДК №3689 від 28.01.2010 р.

Підписано до друку 16.04.2019. Формат 60x84 1/8. Папір
офсетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 3,72. Обл.-
видавн. арк. 5,5. Наклад 3300. Зам. 190169.

Вчимо дбати про безпеку

Безпека дитини — пріоритет для дорослих, які нею опікуються. Водночас ми не завжди можемо бути поруч, аби застерегти і захистити малят. Тому маємо навчити їх дбати про себе, уникати небезпечних ситуацій, приймати рішення в нестандартних обставинах, діяти зважено й обачно.

Допомогти в цьому вихователям і батькам покликає випуск журналу “Палітра педагога”, який ви тримаєте в руках.

У ньому ви знайдете **корисні практичні матеріали**:

- поради і приклади того, як слід формувати моделі поведінки дитини в природному, предметному і соціальному середовищі;
- план Тижня безпеки і розробки занять до нього;
- проблемно-ігрові ситуації;
- лепбук з протипожежної безпеки;
- казки про безпеки в побуті;
- фізкультурну розвагу та лялькову виставу.

Пам'ятайте: знати правила безпеки ще не означає їх дотримуватися. Тому не чекайте спеціальних дат і занять, формуйте в малят необхідні вміння і навички повсякчас!

ЗМІСТ

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

3 Людмила МЕЛЕНЕЦЬ

↓ **Безпека дитини:**
компетентнісний підхід

ПЛАНУВАННЯ

8 Олена НІЖНИК, Леся БРАТАНОВА

Тиждень безпеки

10 Валентина НІМЧЕНКО

Обережно: двері зачиняються!

або Як поводитись у метро

Заняття для дітей старшої групи

13 Олена ШУЛЯКІВСЬКА

↓ **Східці, сходи та щаблі —**
небезпека є чи ні?

Заняття для дітей старшої групи

СВІТ ГРИ

16 Світлана ШУМЕЙКО

Долаємо страхи

Проблемно-ігрові ситуації
з елементами пластичних вправ

ПОСІБНИК

18 Ганна ХОДІНОВА

↓ **Не жартуй з вогнем!**
Лепбук для дітей старшої групи

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА

22 Людмила ПРОЗОРОВА

Казки про речі,
що можуть бути небезпечні

СВЯТА І РОЗВАГИ

27 Ніна ЗАІМ

↓ **Про безпеку дбай —**
загрози помічай
Фізкультурна розвага
для дітей середньої групи

СВІТ ТЕАТРУ

30 Оксана ШЕРЕМЕТА

Казка “Котик і Півник”
на новий лад

Лялькова вистава
для дітей усіх вікових груп

© Видавництво “Світич”, 2019
Забороняється передрук і копіювання матеріалів
журналу нинішнього і минулих років

Журнал “ПАЛІТРА ПЕДАГОГА”
можна передплатити у відділеннях Укрпошти
або на сайті jmil.com.ua

↓ До публікації можна завантажити додаткові матеріали на сайті dv.in.ua

БЕЗПЕКА ДИТИНИ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

*Людмила МЕЛЕНЕЦЬ, канд. пед. наук,
доцент кафедри методики та психології
дошкільної і початкової освіти,
ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка*

Піклування про дитину, захист її фізичного і психологічного здоров'я — пріоритетні завдання батьків і педагогів. Та чи достатньо компетентні ми в організації безпечного освітнього середовища як у дошкільному закладі, так і вдома? Чи вміємо самі діяти в екстремальних умовах, приймати нестандартні рішення? І як сформувати такі вміння в дітей дошкільного віку, відмовившись від знанневого підходу на користь компетентнісного? Поміркуймо разом з авторкою статті.

ПРОБЛЕМА, ЩО АКТУАЛЬНА ЗАВЖДИ

“Щодня багато дітей в усьому світі перебувають у небезпеці, яка перешкоджає їхньому зростанню і розвитку. Вони терплять незчисленні страждання, стаючи жертвами війни і насильства... агресії, іноземної окупації та анексії; стаючи біженцями і переміщеними дітьми, вимушеними залишати свій дім і сімейне вогнище; стаючи інвалідами і жертвами недобросовісності... Щодня мільйони дітей потерпають... від деградації навколишнього середовища” — з цих тез починається “Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей”, прийнята на Всесвітній зустрічі ООН 30 вересня 1990 року. Необхідність розв'язання цих проблем постала перед світовими політичними лідерами в далеких 90-х роках ХХ ст., а у ХХІ ст. її з усією гостротою усвідомила й Україна.

Цивілізоване суспільство має створювати світ, у якому кожна дитина відчуватиме піклування й турботу — ЗАХИСТ; світ, у якому її думку поважатимуть, де не буде місця насильству, травмам, хворобам.

Як показує невтішна статистика, наведена Наталією Дубровою, завідувачем сектору з охорони праці та безпеки життєдіяльності ДНУ “Інститут модернізації змісту освіти” МОНУ, за останні роки **кількість випадків травмування серед дитячого населення України зросла**. При цьому в струк-

турі дитячого травматизму перше місце стійко посідає вуличний травматизм — 47,2 % випадків від загальної кількості травм серед дітей, на другому місці побутовий — 36,3 %, на третьому — спортивні травми, які складають 9,8 %.

Діти потерпають від нещасних випадків як на дорозі, так і в дорозі; від насильства в сім'ї й булінгу за її межами; від травмування під час пожеж, спричинених не так грою дітей із сірниками, як неправильним поведінням дорослих з газовими установками, тощо.

Постають питання: можливо, скоротилася кількість занять та різних заходів з безпеки діяльності та охорони здоров'я в закладах освіти? Ні! Чи поменшало наукових і методичних публікацій з цієї тематики? Ні! Чи зменшилося число нормативно-правових актів щодо охорони життя та збереження здоров'я населення в різних ситуаціях? Ні!

Дорослі організують бесіди, ігри, екскурсії, змагання, свята, декади, тижні, дні, хвилинки безпеки, залучають до цієї роботи батьків, громадськість, спеціальні служби, постійно поглиблюють знання малят про навколишнє середовище, використовуючи різні засоби, оцінюють рівень сформованості предметно-практичної, здоров'язберезувальної та інших компетентностей дитини старшого дошкільного віку.

Складова з дотримання безпеки життєдіяльності передбачена в змісті всіх освітніх ліній Базового

**У грі запам'ятемо, безперечно,
Як їздити у транспорті безпечно.**

(Фото ЗДО № 532, м. Київ)

компонента дошкільної освіти. Результатом освітньої роботи з дітьми мають бути не тільки знання та розуміння, а й **уміння, усвідомлення, здатність, дотримання, застосування, оцінювання, прояв ставлення.**

На жаль, поки що спостерігається тенденція **переважання знаннєвого** (розказали, спитали, знає — заспокоїлись), **а не компетентнісного** (динамічного поєднання знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, особистісних якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися) підходу до організації освітнього процесу.

Тому спостерігаємо певну суперечність — між володінням необхідними знаннями про правила безпеки (в поводженні з небезпечними предметами, у природі, під час спілкування з незнайомцями) і нездатністю застосовувати ці знання на практиці (можливо, під впливом стресу, паніки, розгубленості).

Поділяємо думку академіка Алли Богуш, що найдієвішими засобами захисту дітей від будь-якої небезпеки є наші увага, турбота і допомога.

Шановні дорослі, безпека дитини в навколишньому середовищі (соціальному, предметному, природному) залежить від вашої компетентності та розуміння того, що знання — це ще не вміння, а вміння — ще не бажання, а бажання — ще не потреба.

Вважаємо можливим і доречним **постійно надавати родинам поради, консультації, настанови, підказки щодо важливості власного прикладу** в навчанні й вправленні дітей у безпечній поведінці за будь-якої нагоди.

Так, неприпустимо говорити малюкові, що на червоне світло світлофора переходити дорогу не можна, і водночас, тягнучи його за собою, коли поспішаєте, перебігати її саме тоді, коли горить червоне; неприпустимо говорити дитині, що вживати газовані напої шкідливо, і при цьому дозволяти “зробити один ковток” та ін.

Непоследовність у діях дорослих стирає у свідомості дитини межу між дозволеним і недозволеним, безпечним і небезпечним.

Як результат — втрачається час і можливість усвідомлення нею цінності свого здоров'я як основного життєвого ресурсу.

Безпека дитини в навколишньому середовищі

ПРАКТИЧНІ КРОКИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ

➔ Збагачуємо досвід і розвиваємо навички швидкої реакції в екстремальних ситуаціях.

Пізнанню навколишнього простору з урахуванням багатого уяви й високої емоційності дітей, їхнього малого досвіду і несформованості навичок швидкої реакції в екстремальних ситуаціях допоможе вправа “Діти, швидко до мене!”.

Вправа “Діти, швидко до мене!”

Збирати іграшки в кошик та повертатися до групової кімнати з майданчика – для дітей щоденна рутина. А якщо внести в цю рутину зміну і періодично в різні моменти прозулянки повторювати ці дії? Звісно, спочатку ми запропонуємо дітям гру – “Хто швидше добіжить до мене?”. Як гадаєте, малечкам буде легко це зробити? Мабуть, ні, адже покинути улюблену іграшку та гру дитині непросто. Така функція людської психіки як воля, що проявляється насамперед у самовладанні, здатності керувати своїми діями, формується поступово. “Головна умова – бігти до мене без іграшок, з порожніми руками, і швидко, якнайшвидше”, – повідомляє педагог правило нової гри. Необхідно обов’язково перепитати у вихованців, чи добре вони зрозуміли умови.

Повторивши цю вправу якнайдалі від майданчика, від великого з розлогими вітами дерева, від приміщення садка чи будь-якого іншого місця, варто запропонувати дітям уявити: “Що могло би трапитися з вами, якби зненацька здійнявся страшний вітер і зірвав гілку з дерева, а ви в цей час були під ним? А якби той самий вітер зірвав шматок даху з будинку чи якоїсь зі споруд майданчика, а ви перебували поряд?” тощо. Дайте можливість працювати дитячій уяві – здатності створювати або відтворювати різноманітні образи в думках.

З часом правила гри скоротять до мінімуму, щоб у ваших вихованців виробився рефлекс на слова “Швидко до мене!”.

Таким чином ви сформуєте в дітей навичку орієнтування в екстремальній ситуації. Вони будуть здатні відчутти небезпеку і зберегти своє життя, пожертвувавши іграшкою чи грою, до якої можна буде повернутися в безпечну годину.

➔ Розвиваємо гнучкість мислення і формуємо манеру поведінки в ситуаціях, коли дитина залишається сама вдома.

Світ завжди був повен небезпек. Чи може людство, розвиваючись, передбачити їх наперед? А уникнути? Дорослі насамперед мають самі усвідомити, що гнучкість мислення (навичка XXI ст.), а також сміливість у реалізації власних ідей складає манеру поведінки. Пропонуємо для прикладу розглянути кілька тем з роботи гуртка, курсів, школи, клубу, студії (кому що до вподоби) з назвою “Сам удома, або Вдома за головного”.

Тема “Чужий за дверима” (соціальне середовище)

Аби сама дитина, майно, домашні мешканці не постраждали від вторгнення ззовні, вчіть її правил безпечної поведінки та закріплюйте їх у змодельованих ситуаціях (не обов’язково це робити за один раз, правила можна вивчати поступово, а потім періодично повторювати за слушної нагоди).

ПРАВИЛО ПЕРШЕ. Нікому не відчиняй двері.

На виконанні цього правила наголошують усі дорослі, які з певних причин вирішили залишити дитину вдома саму. Та не всі пояснюють, чому саме не слід нікому відчиняти двері та як діяти в ситуації, коли у двері хтось несподівано подзвонив чи постукав, особливо коли цей дзвінок чи стук дуже наполегливий.

Про те, що таке може статися, дитину необхідно попередити і дати їй можливість повправлятися в самостійному прийнятті рішення, яке забезпечить від біди.

Вправа “Що ти робитимеш, коли...”

Варто розглянути (або й розіграти в ролях) з дитиною різні потенційно небезпечні ситуації, в яких вона має знайти правильний спосіб дій.

- Незнайомець за дверима каже, що він – сусід з нижнього поверху і ви його заливаєте. (Не відчиняти, а перевірити, чи закручені у ванній кімнаті та на кухні крани).
- Незнайомка за дверима говорить, що принесла мамі журнал, який вона просила. (Не відчиняти, а запропонувати віддати журнал в інший час).
- Незнайомець за дверима каже, що йому зле і він потребує допомоги. (Не відчиняти, а запропонувати викликати швидку допомогу чи поліцію. Якщо людині справді необхідна допомога – вона погодиться).

- Незнайомець стверджує, що мама попросила тебе вийти і допомогти їй донести додому сумку.
- Ти опинився на місці Півника з казки “Котик і Півник”, а під дверима хитра Лиска виманює тебе з будиночка.
- Молодший братик чи сестричка почав(ла) плакати зі страху.

Такі чи інші запитання сприятимуть розвитку “життєвої” креативності дитини, розвитку дивергентного мислення, що в майбутньому визначатиме її поведінку в нестандартних ситуаціях (“Вихід є, шукай, і ти його знайдеш”).

ПРАВИЛО ДРУГЕ. Телефонуй дорослому — тому, хто домовився з тобою про екстрені дзвінки, або на спецномери.

Для цього не завадить встановити в родині правила телефонних розмов, а в закладі освіти в сюжетній грі повправлятися в умінні коротко і чітко описувати ситуацію.

Вправа “Говори чітко”

Дітям пропонується уявити різні небезпечні ситуації й зателефонувати за екстремним номером, дотримуючись відповідного алгоритму:

- Поясни розбірливо, яка проблема виникла, яка допомога потрібна.
- Назви впевнено і голосно свої прізвище та ім'я, повідом, скільки тобі років.
- Чітко промов адресу, куди мають прибути працівники спеціальної служби.

ПРАВИЛО ТРЕТЄ. Вдавай, що ти не сам, а з мамою чи татом, дідусем чи бабусею, які відпочивають.

Неправда, сказана в цій ситуації, убезпечить від вторгнення незнайомця. Тут доречним стане українське прислів'я “Треба знати, що де сказати”.

А що робити дітям у приватних будинках, які можуть за голосом упізнати сусіда, але не побачать його за воротами? Виконувати (ключове слово) правило перше: “Нікому не відчиняй двері”.

Розглядаючи цю тему, перечитайте казки “Козенята і Вовк”, “Котик і Півник” та ін. і обговоріть їх у новому ключі.

Тема “Уникай небезпечних ігор” (предметне середовище)

Просто забороняти дітям торкатися потенційно небезпечних речей або ховати їх подалі — не най-

кращий спосіб убезпечити малят від усіх можливих ситуацій. Набагато результативніше навчити їх правильно користуватися побутовими предметами, давши відповідні пояснення. Розширення уявлень дошкільників про небезпечні предмети, явища та життєві ситуації має відбуватися не лише на знанневому, а й на емоційно-чуттєвому та дієвому рівнях — через загадки, казки, оповідання, приказки, прислів'я, ігрові вправи.

Варто постійно наголошувати, що спокусливих речей у домі дуже багато, а іграшки інколи набридають, і особливо не хочеться в них грати, коли залишаєшся вдома сам. Проте слід пам'ятати важливі правила.

ПРАВИЛО ПЕРШЕ. У грі слід використовувати спеціальні “іграшкові” речі, а не справжні.

Справжні речі — не для гри: різні інструменти, електричні побутові прилади не годяться для забави, користуватися ними можна тільки в присутності дорослих.

ПРАВИЛО ДРУГЕ. Відчиняти вікно, бавитись на балконі, вмикати електроприлади можна тільки з дорослим!

Батькам варто мати в запасі “чарівну” валізу/пакет/коробку з тими іграшками, з якими дитина гралася давно. Радимо перед виходом у справах дістати “нові старі” іграшки (звісно, вони мають бути цілими, а не поламаними) і домовитися з дитиною, що вона поділиться своїми враженнями від гри з ними, коли ви повернетесь додому.

ПРАВИЛО ТРЕТЄ. Підготуйся розповісти батькам, чим ти займався за їхньої відсутності, поділися своїми враженнями від перебування вдома на самоті.

Тема “Крилаті гості” (природне середовище)

З'ясуйте з дітьми, які комахи можуть потрапити в оселю крізь вікно (муха, сонечко, павук, метелик, мураха, бджола, оса, комар). Роздивіться їх на картинках, якщо є можливість — у відеороликах. Якщо дорослий побачив, що якоїсь комахи дитина боїться, варто запропонувати їй придумати історію про цю комаху, намалювати її або вирізати. А тоді запитати, що малюк робитиме, коли раптом у кімнату залетить ця комаха чи коли його або брата (сестричку) вжалить оса (бджола).

Допмагаємо усвідомити реальну небезпеку та її наслідки.

Норми безпечної поведінки можна засвоювати, переглядаючи мультфільми “Корисні підказки” на телеканалі “ПЛЮСПЛЮС”. Це можуть бути такі серії як: “Загубився”, “Наодинці з темрявою”, “Один день дорослого життя”, “Якщо ти скоїв поганий вчинок”, “Збираємося в похід”, “Як почути своє тіло”, “Рецепти від біди”, “Вперед, вогнеборці!”, “Місія «Незнайомці»” та ін.

Робота буде ефективнішою, коли дорослий підготується до такого заняття, переглянувши мультфільм кілька разів та підготувавши відповідний практичний матеріал, не тільки наочний, а й вербальний.

Вчимо дитину приймати зважені рішення в небезпечних ситуаціях.

Зверніть увагу на цінність слів “допоможіть”, “рятуйте”, “help”, які в екстремальній, небезпечній ситуації вживаються як заклик негайно прийти на допомогу.

Для розвитку відповідних навичок — уміння оцінювати ризики, приймати рішення, розв’язувати проблеми — може стати в пригоді вправа “Знайди рятунок”.

Вправа “Знайди рятунок”

Почніть з добору асоціацій: “порятунок – вихід, звільнення, захист, визволення, оберігання, укривання, втеча тощо”. *Згадайте персонажів казок, мультфільмів, оповідань, які шукали порятунку в різних ситуаціях, і те, які засоби вони використовували (Івасик-Телесик – хитрощі, Кривенька Качечка – умовляння тощо). Потім запропонуйте дитині розв’язати життєву ситуацію за віршем Надії й Тетяни Лазько “Про Василька та песика”:*

Наш знайомий Васильок грався у дворі,
Раптом вибігла собака – цятка на спині.
– Ой, який гарнющій песик! Гей! Не поспішай!
Краще ти зі мною, друже, трішечки пограй!
В мене є смачна цукерка, ось, дивись, яка!
Та й почав Василь дражити того песика.
Песик те терпів недовго... та й вкусив за руку.
Буде хлопчику малому у житті наука!

Обговорення можна почати так:

– *Що ти робитимеш, коли раптом тебе вкусить пес? (Спершу акцентуємо увагу на засобах першої допомо-*

ПАМ’ЯТКА для батьків

Як говорити з дітьми про небезпеку

Звичайні репліки	Альтернативні репліки
Скільки тобі можна говорити: не забігай у великі калюжі, там може бути відкритий люк!	Зупинись, будь ласка, перед великою калюжею і подумай: а раптом там відкритий люк?
Я уже втретє повторюю: не йди на балкон!	Домовмося: виходити на балкон можна тільки зі мною або з мого дозволу
Не переходь дорогу в недозволених місцях!	Нагадую: дорогу переходь тільки на зелений сигнал світлофора або через наземний чи підземний перехід. Домовились?
Зараз покличу поліцейського, і він тебе забере!	Пам’ятай: поліцейського завжди необхідно кликати тоді, коли потребуєш допомоги!
Не грайся в людей під ногами (біля дороги, під балконами тощо)	Пошукаймо разом безпечне місце для твоєї гри

ги в складному випадку, а вже після цього переходимо до розбору поведінки, що призвела до сумних наслідків).

Треба створювати такі умови, щоб, докладаючи максимальних зусиль, дитина не тільки засвоїла правила, а й навчилася самостійно знаходити вихід із проблемних ситуацій, що загрожують її здоров’ю або здоров’ю інших.

***

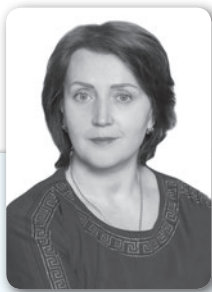
Завершуючи розмову про одну з найнагальніших проблем сучасного світу — необхідність практичного формування в дітей навичок безпечної поведінки, усвідомлення цінності власного життя й здоров’я, хочемо нагадати слова В. Сухомлинського: “Дитинство... не підготовка до майбутнього життя, а справжнє, яскраве, самобутнє, неповторне життя”. Не чекайте наказових декад, тижнів, днів, щоб спланувати і провести захід з безпеки життєдіяльності. Щодня дійте так, аби діти засвоїли і завжди дотримувалися найважливішого правила: “Піклуйся про себе!”. ●

ЗАВАНТАЖТЕ ПАМ’ЯТКУ:
dv.in.ua/pp2019-2/p7

ТИЖДЕНЬ БЕЗПЕКИ

Леся БРАТАНОВА, директор;

Олена НИЖНИК, вихователь-методист, ЗДО № 532, м. Київ

Популярною формою організації роботи з формування в дітей навичок безпечної поведінки стали Тижні безпеки в дитячому садку. Варіантів їх проведення, мабуть, стільки ж, скільки творчих вихователів. До уваги читачів — один із них. Авторка пропонує форми роботи, які можуть домінувати в щоденній організованій і самостійній діяльності дітей, а її колеги представляють розробки занять з тем “Громадський транспорт” та “Громадські місця”.

ПЛАН РОБОТИ З ДІТЬМИ СТАРШОЇ ГРУПИ

Тема дня	Форми і тематика роботи (розподіляються педагогом упродовж дня довільно)
ПОНЕДІЛОК	
Побутові прилади	Бесіда “Користь і небезпека побутових електроприладів”
	Моделювання й обговорення ситуації “Дівчинка бавиться з електроприладами” (феном, міксером, зарядним пристроєм для мобільного телефону: вмикає і вимикає їх, бавиться ввімкненим приладом)
	Дидактичні ігри: ♦ “Що в чарівній скриньці?”, ♦ “Будь уважний”, ♦ “Так чи не так?”, ♦ “Добре – погано”, ♦ “Кожній речі — своє місце”, ♦ “Небезпечні предмети” (електроприлади, гострі, колючі, ріжучі, гарячі, вибухо-небезпечні предмети в домашньому господарстві)
	Розглядання картинок, фотографій, ілюстрацій до дитячих книжок за тематичними добірками “Як уникнути неприємностей”, “Сам удома” (опис ситуацій, оцінювання дій персонажів, рекомендації щодо правильних дій, висновки)
	Сюжетно-рольові ігри: ♦ “Сім’я”, ♦ “Дитячий садок”
	Рухливі ігри (народні): ♦ “А ми просо сіяли”, ♦ “Шевчик”
	Вправлення в користуванні інструментами й побутовими приладами, пристосуваннями (робота маленькими підгрупами в спеціально створених ігрових і практичних ситуаціях: висушити ляльці волосся феном або просушити випраний ляльковий одяг, вбити цвяхи в дошку, пришити гудзик тощо)
Праця на майданчику, ділянці (робота лопатами і граблями): скопування клумби	
ВІВТОРОК	
Пасажири, пішоходи	Інтегроване заняття “Обережно: двері зачиняються! або Як поводитись у метро” (з пріоритетом ознайомлення з навколишнім світом).
	Заняття з конструювання “Наші мости” (міст через дорогу, через річку, над яром) — робота в підгрупах/парами
	Бесіди: ♦ “Правила поведінки в трамваї/тролейбусі/автобусі (на зупинці, при посадці і висадці, під час поїздки”, ♦ “Правила поведінки в електричці (на платформі, при посадці й висадці, в салоні)”, ♦ “Як поводитись на мосту” (проводяться впродовж дня перед іграми відповідної тематики, під час розглядання наочності тощо)
	Дидактичні ігри: ♦ “Небезпечні ситуації в транспорті”, ♦ “Уроки безпеки для водія і пішохода”, ♦ “Дорожні знаки знай та про безпеку дбай”, ♦ “Хто де їде, хто де йде?”, ♦ “Куди їдуть автомобілі?”
	Рухливі ігри: ♦ “Горобчики і кіт” (ускладнення: біг з ловлею і вивертанням), ♦ “Горобчики і автомобіль” (ускладнення: повертатися на певні місця залежно від того, який транспорт виїжджає на дорогу, або біг із застрибуванням на підвищену опору), ♦ “Водії та пішоходи”
	Розглядання картинок, фотографій, ілюстрацій до дитячих книжок: за тематичними добірками “Правила поведінки в метрополітені”, “Наземний міський транспорт”, “Небезпечні ситуації для пішоходів і водіїв”, “Які бувають мости” (опис ситуацій, оцінювання дій персонажів, рекомендації щодо правильних дій, висновки)
Сюжетні ігри: ♦ “Автобусна екскурсія містом”, ♦ “Дорожній рух”	

	<p>Читання твору художньої літератури та бесіда за його змістом: А. Обертинська “Твої дороги (дорожня грамота)”</p> <p>Моделювання ситуації ♦ “Діти грають у м’яч біля проїжджої частини дороги”</p>
СЕРЕДА	
Громадські місця	<p>Заняття: ♦ “Східці, сходи та щаблі — небезпека є чи ні?”, ♦ “Відпочинок у розважальному центрі”</p>
	<p>Бесіди: ♦ “Види сходів та їх призначення”, ♦ “Чому не можна ходити під будинками”, ♦ “Чому сходи треба тримати в чистоті”</p>
	<p>Спостереження за роботою двірника, який підмітає сходи</p>
	<p>Дидактичні ігри: ♦ “Вгадай призначення”, ♦ “Назви частину цілого”, ♦ “Збери картинку”</p>
	<p>Експериментування: “Правильне сходження по сходах дитячого садка”, розглядання сходів на території ЗДО та повторення правил</p>
	<p>Моделювання ситуацій: ♦ “Гірка з іржавими щаблями”, ♦ “Відчинене вікно”, ♦ “Вміння стрибати та бігати без травм” (обговорення різних ситуацій, пов’язаних з травмуванням на сходах), ♦ “Аквапарк” (мокрі сходи)</p>
	<p>Ігрові вправи: ♦ “Полічимо сходинки”, ♦ “Вгадай за описом”, ♦ “Назви сходи за призначенням”</p>
	<p>Заняття з конструювання сходів: гвинтових, широких, вузьких, трапа до літака</p>
	<p>Читання казки М. Носова “Сходинки”</p>
	<p>Розглядання ілюстрацій: “Різновиди сходів”, “Основні правила безпеки на сходах” (піктограми); фото сходів у різних громадських місцях (сходи цирку, музею, Пейзажної алеї, Володимирської гірки, супермаркету, аквапарку)</p>
<p>Сюжетно-рольова гра “Магазин”</p>	
<p>Перегляд мультфільму: фрагмент 1-ї серії “Троє з Простоквашино” (бесіда на сходах)</p>	
ЧЕТВЕР	
Ми в при-роді	<p>Інтегроване заняття “Природні стихійні явища (злива, гроза, град, буревій)” (з пріоритетом ознайомлення з природою)</p>
	<p>Малювання “Нічна гроза” (в місті/селі, в морі, полі, лісі)</p>
	<p>Дидактичні ігри: ♦ “Де чатує небезпека?” (відбір картинок, фото, що ілюструють ситуації перебування в небезпечних місцях), ♦ “Правильно – неправильно” (за картинками визначити правильну і неправильну поведінку в лісі біля вогнища, біля мурашника, під час збирання грибів і рослин, на пасіці, на пляжі, під час купання в річці та ін.), ♦ “Обери безпечну дорогу” (прокладання маршруту за “картою”/схемою місцевості)</p>
	<p>Ігрові вправи: ♦ “Істівне – неістівне”, ♦ “Можна – не можна”, ♦ “Діточки на гілочці”</p>
	<p>Рухливі ігри: ♦ “Піжмурки”, ♦ “Море хвилюється”, ♦ “Ведмідь і бджоли”, ♦ “Ластівки і мошки”</p>
	<p>Пластичні етюди “Покажи” (діти зображують вітер, що породжує бурю; хмари, які підганяє вітер; дерева під час буревію; морські хвилі в шторм; політ комара і бджоли та ін.)</p>
	<p>Моделювання ситуацій: ♦ “Заблукали в лісі”, ♦ “Пікнік на лісовій галявині”, ♦ “Збираємось на прогулянку в поле влітку”, ♦ “Збираємось на прогулянку до зимового парку”, ♦ “Засмагаємо на пляжі”</p>
	<p>Сюжетно-рольова гра “Ми — туристи”</p>
	<p>Розглядання картинок, фотографій, ілюстрацій до дитячих книжок з тем: “Відпочинок біля водойми”, “Під час грози”, “Прогулянка лісом/полем”, “Гуляємо взимку” (опис ситуацій, оцінювання дій персонажів, рекомендації щодо правильних дій, висновки)</p>
	П’ЯТНИЦЯ
Дозвілля	<p>Інтегроване заняття “Збираємось на відпочинок у гори” (з пріоритетом ознайомлення з навколишнім світом)(правила поведінки в аеропорту і літаку чи в автомобілі/поїзді; правила поведінки в горах під час пішого походу в різні пори року, що має бути в рюкзаку; катання на лижах; підбір одягу, взуття)</p>
	<p>Робота в підгрупах зі створення колажу “Наші улюблені розваги/відпочинок” (аплікація + малювання)</p>
	<p>Дидактичні ігри: ♦ “Склади рюкзак”, ♦ “Можна – не можна” (правильна і неправильна поведінка в місцях відпочинку), ♦ “Екстремальна ситуація” (служби порятунку, телефонні номери)</p>
	<p>Моделювання ситуацій: ♦ “Загубився в розважальному центрі”, ♦ “Загубився на вокзалі”, ♦ “Пожежна тривога в кінотеатрі” (поведінка під час евакуації)</p>
	<p>Рухливі ігри: ♦ “Чия ланка швидше збереться”, ♦ естафета “Хто перший через перешкоди”, ♦ ігри-атракціони за вибором дітей</p>
	<p>Сюжетні ігри: ♦ “Морська подорож”, ♦ “Відпочинок у вихідний день”</p>
<p>Розглядання і коментування фотографій із сімейних альбомів: про цікаві випадки під час відпочинку (в іншому місті/селі, на курорті, в розважальному центрі, кінотеатрі, кафе, ситуації в дорозі тощо)</p>	

ОБЕРЕЖНО: ДВЕРІ ЗАЧИНЯЮТЬСЯ! або ЯК ПОВОДИТИСЬ У МЕТРО

Заняття для дітей старшої групи

Валентина НІМЧЕНКО, вихователь, ЗДО № 532, м. Київ

Мета. Поглиблювати та розширювати знання дітей про особливості рейкового транспорту, його призначення. Формувати навички безпечної поведінки в місцях скупчення людей, а саме у підземному пасажирському транспорті — метрополітені. Формувати прагнення до чистоти і граматичної правильності мовлення; вміння користуватися різноманітними способами спілкування — словесними, пантомімічними. Вправляти у відповідному вживанні форм слів та сполученні їх у різних типах речень. Розвивати обережність, уважність, зосередженість. Виховувати культуру поведінки в транспорті.

Матеріал: проектор, екран, комп'ютер; звукозапис руху поїзда метрополітену; відеопрезентація різних станцій метро та їх об'єктів; мультфільм з YouTube-каналу Lego Club "Обережно. Метро"; ілюстрація ситуації з загубленими речами; фото дітей, зроблені батьками в метро; малюнки зі схематичними зображеннями правил поведінки в метро; дерев'яні кубики, клей, серветки.

Хід заняття

Звучать в аудіозаписі слова "Обережно, двері зачиняються..." і звуки руху поїзда метро, що вирушив зі станції.

Вихователь

Не черв'як то металічний — їде потяг електричний.
Глибоко в землі повзе і людей в собі везе.

Що це?

Діти припускають, що йдеться про метро, і на екрані з'являється зображення кінцевої зупинки київського метро — станції "Академмістечко".

Бесіда "Метро і трамвай: спільне та відмінне"

Вихователь. Звуки поїзда метро не сплутаєш, наприклад, зі звуками трамвая, хоча між ними є дещо спільне. Що саме спільного мають ці види міського транспорту? (Діти роблять висновки, що ці два види міського транспорту мають вагони, рухаються по рейках, а допомагає їм у цьому електричний струм).

**Щоби зайти до вагона,
Спершу придбайте жетони.**

(Це та наступні фото надані автором)

Під великими містами
Є тунелі з поїздами.
На зупинку вашу вмить
Вас метро швидко домчить.

У вірші є підказка, яка допоможе відповісти на запитання: чим відрізняються ці два види транспорту?

Діти, розглядаючи слайди презентації, знаходять відмінності: метропоїзди їздять у тунелях, інколи на поверхні, на спеціально відведених ділянках вулиці чи по мостах, трамвай — наземний вид транспорту; поїзди метро їздять швидше, ніж трамваї; в них більше вагонів, ніж у трамвая.

Вихователь. Яким видом пасажирського транспорту вам доводилося користуватися частіше: наземним — трамваем чи підземним — метро? (Діти відповідають, що метро, бо одна зі станцій розташована поблизу їхнього місця проживання, а трамвая в їхньому районі немає, проте дехто їздив і на трамваї).

Уявімо, що до вас приїхали гості, які ніколи не їздили в метро. Розповімо їм правила безпечного користування ним.

ПРАВИЛА КОРИСТУВАННЯ МЕТРОПОЛІТЕНОМ

На екрані демонструється вхід у метро — дверний прохід зі вказівними знаками.

Правило перше

Уважно слухати, звідки лунає дзвінкий стук, який повідомляє, що вхід до метро саме там. Підійшовши до дверей, притримати їх, щоб не травмуватися самому та не травмувати інших.

Разом з вихователем діти підходять до уявного проходу і за допомогою пантоміми “заходять” у метро — “відчиняють” двері, “притримують” їх, пропускають одне одного.

Вихователь

Під землею грізний звір.
Клацає зубами він.
Хто проїзду не сплатив,
Того звір не пропустив. Що це?
(Турнікет)

Правило друге

Проходити через турнікет можна тільки тоді, коли загориться зелена стрілка, що показує рух уперед.

**Чи знає хтось із вас секрет,
Як пройти цей турнікет?**

Діти проходять по одному через установлені рамки, слухають оголошення про те, як треба рухатися в метро з дітьми.

Вихователь

Ти купив жетон/білет
І пройшов крізь турнікет?
Враз залізла ця доріжка
Підхопила твої ніжки. Що це?
(Ескалатор)

Правило третє

На ескалаторі треба стояти справа, обличчям у бік руху, тримаючись за поручень. Заборонено сідати на східці ескалатора. Бігти по ньому небезпечно: можна зачепитися за пасажирів і впасти, потягнувши їх за собою. Не можна ставати за жовту обмежувальну лінію на ескалаторі.

Діти стають одне за одним, удають, що їдуть на ескалаторі, дивляться на екрані мультфільм “Обережно. Метро”.

Вихователь

Під землею справжнє диво —
Все тут чисто і красиво.
На платформі почекай
І нікого не штовхай!

Правило четверте

Чекати поїзда на платформі слід перед обмежувальною лінією, щоб ніхто випадково не підштовхнув і нічого не впало на рейки. Якщо ж якась ваша річ раптом потрапила на рейки, негайно повідомте про це працівника метрополітену.

Вихователь

В електричці без турботи
Люди їдуть на роботу.
В цих тунелях — залізниця!
Поїзд хутко скрізь домчиться!

Правило п'яте

Стояти у вагоні треба боком до руху поїзда, злегка розставивши ноги (на ширину плечей), тримаючись за поручні.

Фізкультхвилинка “Їдемо в метро”

Частина дітей сідають на стільчики, тримаючи за руки тих, хто стоїть напроти (ноги на ширині плечей, так само як у вагоні метропоїзда стоять пасажери, щоб утриматися під час руху). Співають:

Поїхали, поїхали, вези ти нас, метро!

(Діти хитаються з боку в бік).

Поїхали, поїхали, щоб весело було!

(Руки повторюються).

Тук-тук-тук! Тук-тук-тук!

(Плещуть у долоні).

То колес веселий стук!

(Руки повторюються).

Діти міняються місцями: ті, хто сидів, устає, а ті, хто стояв, сідають. Слова і рухи повторюються.

Правило шосте

Перебуваючи в метро, слід уважно слухати оголошення і дотримуватися вказівок: проходити далі у вагони; поступатися місцем людям з особливими потребами, пасажирам літнього віку та маленьким дітям; заходити до вагонів і виходити з них швидко, але при цьому намагатися нікого не штовхати; розподілитися по всьому перону, щоб рівномірно заповнювати всі шість вагонів метропоїзда; виходячи з вагона, не забувати про свої речі.

**На краєчку платформи не стій —
Відійди якнайдалі мерщій**

Проблемна ситуація “Знахідка”

Вихователь. Ой, я так захопилася, що мало не забула свій пакет! До речі, чи не підкажете мені, що ви робитимете, якщо побачите на лаві чи підлозі сумку або пакунок, коробку чи якийсь згорток, а поруч нікого не буде?

Діти обговорюють питання і роблять висновок, що про знахідку треба негайно повідомити чергового станції, в жодному разі самому близько не підходити, тим більше — не брати її в руки і не дозволяти нікому наближатися до неї. Якщо це трапилося у вагоні, необхідно натиснути на кнопку зв'язку з машиністом електропотяга і сповістити його про залишену без нагляду річ.

Вихователь. У моєму пакеті немає нічого небезпечного. Зате є речі, які я підготувала саме для вас. Пропоную на згадку про подорож столичним метрополітеном створити інформаційний кубик-сувенір “Метро”, який слугуватиме вам та вашим гостям з інших місць, де немає метро, підказкою, нагадуванням про правила безпечної поведінки.

**Художньо-продуктивна діяльність
“Кубик-підказка”**

Діти на грані дерев'яних кубиків наклеюють ілюстрації шести правил, які щойно повторили під час змодельованої гри-подорожі. ●

СХІДЦІ, СХОДИ ТА ЩАБЛІ — НЕБЕЗПЕКА Є ЧИ НІ?

Заняття для дітей старшої групи

Олена ШУЛЯКІВСЬКА, асистент вихователя, ЗДО № 532, м. Київ

Мета. Під час ознайомлення дітей із призначенням і видами сходів акцентувати їхню увагу на важливості дотримання правил безпечної поведінки на сходах, драбині. Збагачувати активний словниковий запас.

Матеріал: мольберт, картинки до оповідання М. Носова “Сходинок” та епізод із 1-ї серії мультфільму “Трое з Простоквашино”.

Хід заняття

На мольберті в групі зранку вихователь виставляє дві картинки: ілюстрацію до оповідання М. Носова “Сходинок” та епізод із 1-ї серії мультфільму “Трое з Простоквашино”, де на сходах багатопверхівки розмовляють Дядя Федір та кіт Матроскін.

Вихователь. Діти, чи знайомі вам персонажі, зображені на цих двох картинках? (Діти впізнають Дядю Федора і кота Матроскіна). Де відбулася зустріч цих персонажів мультфільму, і про що йшлося в розмові? (Діти називають місце зустрічі — будинкові сходи та пригадують розмову про бутерброд).

А як ви гадаєте, про що розмовляють хлопчик і дівчинка, до речі, теж на сходах? (Діти роблять різні припущення про зміст розмови дітей з картинки, і вихователь пропонує прочитати оповідання М. Носова та дізнатися, про що ж насправді розмовляли хлопчик з дівчинкою).

Читання і обговорення оповідання СХОДИНОК

Одного разу Андрійко повертався з дитячого садочка. Цього дня він навчився рахувати до десяти. Дійшов він до свого будинку, а його молодша сестра Настуня вже чекала його біля під'їзду.

— А я вже рахувати вмію! — похвалився Андрійко. — У дитячому садку навчився. Ось дивись, як я зараз усі сходинок на сходах полічу.

Стали вони підніматися по сходах, а Андрійко голосно сходинок лічить:

— Одна, дві, три, чотири, п'ять...

— Ну, чого ж ти зупинився? — запитує Настуня.

— Стривай, я забув, яка далі сходинок. Я зараз згадаю!

— Ну згадуй, — каже Настуня.

Стояли вони на сходах, стояли. Андрійко й каже:

— Ні, я ніяк не можу згадати. Краще почнімо спочатку.

Зійшли вони зі сходів униз. Стали знову вгору підніматися.

— Одна, — промовляє Андрійко, — дві, три, чотири, п'ять... — і знову зупинився.

ЗАВАНТАЖТЕ ТАБЛИЦЮ:
dv.in.ua/pp2019-2/p13

– Знову забув? – запитує Настуня.
 – Забув! Як же це? Тільки що пам'ятав і раптом забув! Нумо ще раз...

Знову спустилися зі сходів, і Андрійко почав спочатку:

– Одна, дві, три, чотири, п'ять...
 – Може, двадцять п'ять? – запитує Настуня.
 – Та ні! Тільки думати заважаєш! От бачиш, через тебе знову забув! Доведеться знову спочатку.

– Не хочу я спочатку! – каже Настя. – Що це таке? То вгору, то вниз, то вгору, то вниз! У мене вже ноги болять.

– Не хочеш – не треба, – відповів Андрійко. – А я не піду далі, поки не згадаю.

Настуня пішла додому і каже мамі:

– Мамо, там Андрійко на сходах сходинки лічить: одна, дві, три, чотири, п'ять, а далі не пам'ятає.

– А далі шість, – сказала мама.

Настя побігла назад до сходів, а Андрійко все ще сходинки лічить:

– Одна, дві, три, чотири, п'ять...

– Шість! – шепоче Настя. – Шість! Шість!
 – Шість! – зрадів Андрійко і пішов далі. – Сім, вісім, дев'ять, десять!

Добре, що сходи скінчилися, а то б він так і не дійшов до дому, бо навчився лише до десяти рахувати.

(За М. Носовим)

Запитання до дітей

- Про що розмовляли діти?
- Як можна охарактеризувати Андрійка — як упертого чи як наполегливого?
- Як ви гадаєте, на якому поверсі жили Андрійко з Настею?

Робота з коректурною таблицею “Різновиди сходів”

Вихователь. Діти, пропоную вам роздивитися різні картинки і дати відповідь на запитання: що ж це таке — сходи?

Запитання до дітей

- Які бувають сходи, й для чого вони людям?
- Чим відрізняються сходи від щаблів?

РІЗНОВИДИ СХОДІВ

Сходи в будинку 	Сходи в дитсадку 	Драбина
Драбина на горище 	Мотузкова драбина 	Гвинтові сходи
Сходи “гусячий крок” 	Пожежна драбина 	Дитяча гірка
Ескалатор 	Трап до літака 	Рятувальна драбина

- Чи необхідно дбати про свою безпеку на сходах?
- Що таке бильця (перила, поручні, поруччя), і від чого вони убезпечують?

Діти, розглядаючи картинки, доходять висновку, що східці, сходи — це виступи, поперечини, на які ступають, піднімаючись куди-небудь або спускаючись звідкись; щабель — це поперечний брусок, планка на драбині — мотузковій, горищній, будівельній та ін. Бильця, поручень, перила, поруччя — невисока огорожа, переважно по краях сходів, балкона, містка, а ще бічні опори крісла, дивана, канапи.

Практична діяльність

Вихователь. Пропоную одягтися, вийти сходами нашого садочка на подвір'я і звернути особливу увагу на те, де є сходи, де щаблі, чи схожі вони на ті, які ми розглядали на картинках. Під час прогулянки ми з'ясуємо, яких правил необхідно дотримуватися, щоб уникнути травмування на сходах та не завдати прикрощів іншим.

Діти виходять на сходи садочка, пробують спускатися парами, поодинці, тримаючись/не тримаючись за бильця, оглядають ганок, прибудову з майданчиком і східцями, пожежні драбини, розглядають піктограми та з'ясовують, що перебування на сходах теж

вимагає уваги та дотримання певних правил задля власної безпеки.

Моделювання ситуації

Вихователь. Діти, уявіть, що на майданчику біля вашого будинку стоїть гірка з іржавими щаблями, а вам ну дуже хочеться покататися. Як ви вчините?

Орієнтовні відповіді дітей

- Не буду кататися, бо іржаві щаблі можуть обвалитися.
- Не кататимусь, бо можна загнати в руку скалку від іржі.

Відгадування загадок

Вихователь. Я думаю, що тепер ви зможете й загадки відгадати.

- Що це за дорога? Хто по ній іде, той кульгає. (Сходи).
- Є у сходинок подружки, тримають діточок за ручки. (Поручні).
- Я завжди за них тримаюсь, коли вгору підіймаюсь. (Поручні).

А ще я вам пропоную зі своїми батьками, друзями придумати нові загадки про східці, сходи, щаблі. ●

Пам'ятка

ВИКОНУЙ ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ НА СХОДАХ

1. Коли піднімаєшся або спускаєшся сходами, будь уважний.

3. Заборонено перехилитися через перила сходів.

5. Переконайся, що східці не слизькі, не мокрі.

7. З'їжджай з гірки на майданчику, а не по перилах.

2. Завжди тримайся за поручень.

4. Не пролазь між ґратками перил.

6. Не штовхайся і не переганяй інших.

ЗАВАНТАЖТЕ ПAM'ЯТКУ:
dv.in.ua/pp2019-2/p15

ДОЛАЄМО СТРАХИ

Проблемно-ігрові ситуації з елементами пластичних вправ

Світлана ШУМЕЙКО, вихователь,
ЗДО № 10 "Сонечко", м. Лубни, Полтавська обл.

Діти дошкільного віку нерідко переживають різні страхи, пов'язані з агресивною поведінкою деяких казкових персонажів, небезпечними ситуаціями в побуті, природі, соціумі. Важливо не ігнорувати дитячі страхи, а разом долати їх. Ефективним методом є моделювання небезпечних ситуацій в ігровій формі, їх колективне проживання і спільне обговорення, виконання імітаційно-ігрових пластичних етюдів. Це допоможе дитині не тільки "пропустити" небезпеку крізь себе, емоційно пережити й свідомо досягнути її можливі негативні наслідки, а й переконатися в існуванні дієвих способів виходу з небезпечних ситуацій, зберігаючи при цьому здорову дозу страху як запобіжника потрапляння в такі ситуації. Наводимо фрагменти досвіду такої роботи з вихованцями.

НЕБЕЗПЕЧНІ ІГРИ БІЛЯ ДОРОГИ

Вихователь. Уявіть себе кошеням, яке грається з м'ячем край дороги. Узяло кошеня м'ячик і почало з ним грати (*діти виконують відповідні рухи*):

- підкидати вгору і ловити;
- крутити в лапках;
- опускати додолу, торкаючись підлоги;
- повертатися вправо–вліво, тримаючи м'ячик у витягнутих уперед лапках...

А потім кошеня поклато м'ячик на землю і почало перестрибувати через нього. Набавившись, тваринка знову взяла м'ячик і щосили підкинула його вгору, але не змогла зловити і... Як ви гадаєте, що трапилося? (*Діти висловлюють свої припущення щодо можливого розвитку ситуації*).

М'ячик викотився на дорогу, де їздили автомобілі. Як би ви вчинили на місці кошеняти? (*Діти пропонують власні рішення*).

Та кошеня побігло слідом за м'ячем. І так йому стало весело від того, що м'яч стрімко котиться по дорозі, ніби тікає... Тож кошеня спритно наздогнало його і продовжило свою гру: стало котити його по тих білих смугах, що намальовані вздовж дороги посередині. (*Діти прокочують м'ячі двома руками вперед по підлозі й наздоганяють*).

Чи було вам зараз небезпечно котити й наздоганяти м'ячики? Чому ні? А кошеняті? Яка небезпека загрожувала йому? (*Відповіді дітей*).

Дуже подобалося кошеняті котити м'яч по довгих рівних дорожніх смугах! Та раптом із-за повороту дороги на високій швидкості вилетів автомобіль! Що відчуло кошеня цієї миті? Так, воно дуже злякалося й хотіло тікати, але з іншого боку дороги також уже мчав автомобіль! Кошеня перелякалося ще дужче, від страху не могло навіть ворухнутися, присіло посеред дороги і заплющило очі — ось так. (*Діти імітують дії*). Про що тоді думало кошеня? (*Припущення дітей*).

І тут почувся різкий скрегіт і звук удару, а потім ще й гучний звук, схожий на вибух. Що це могло бути? (*Припущення дітей*). Розплющивши очі, кошеня побачило, що один з автомобілів, звернувши на узбіччя дороги, вдарився об ліхтарний стовп, а інша автівка з'їхала на тротуар, роздавивши при цьому яскравий м'ячик. Кошеняті стало дуже-дуже соромно.

Ех, якби ж то воно не було таким нерозважливим, то всього цього не трапилося б. Та головне... Що втішає у такому закінченні історії? Те, що всі залишилися живими.

Висновок: не можна гратися на дорогах, їжджих частинах вулиць і поблизу них.

КАТАННЯ ПО ЛЬОДУ НА ВОДОЙМІ

Діти стають у коло.

Вихователь. Уявімо собі, що ми сьогодні будемо кататися на ковзанах. Взуваємо ковзани, нахиляємося і зав'язуємо шнурки спочатку на правому, а потім і на лівому черевичку. *(Діти імітують зазначені рухи).* Ось ми і на ковзанці. Починаймо ковзати ось так, а тепер — ось так. *(Діти імітують ковзні кроки на ковзанах. Вихователь одягає на себе шапочку Лисички).* Сійте, зупиніться! *(Діти зупиняються в колі).* Впізнали мене? Подивіться-но, як я вмю кататися! Ось так! *(Показує).* А ви хто? Покажіть, які ви вправні на ковзанах. *(Діти називають себе або беруть на себе ролі різних тварин і показують, як вони вмюють кататися на ковзанах).*

Заздалегідь підготовлена дитина:

— А я Зайчик-Неслухнячик! Не хочу я кататися разом з вами на цій маленькій ковзанці. Краще побіжу на річку, вона вже замерзла. Там мені ніхто не заважатиме.

— Не йди, Зайчику, провалишся на льоду. *(Зайчик не слухає, біжить).*

Вихователь. Послухайте, що потім трапилося із Зайчиком. Прибіг він на річку, виїхав на лід і ну кататися ось так (покажемо і ми): на обох ногах, потім на одній ніжці, далі — з підстрибуванням, тоді — спиною вперед.

(Діти імітують рухи).

Аж раптом під ногами — трісь-трісь! Ви здогадалися, що це було? *(Відповіді дітей).* І Зайчик теж зрозумів. Однак цей тріск його не налякав, а лише розвеселив. І почав він стрибати на льоду все сильніше і сильніше...

(Діти підстрибують на місці).

Ой! Проломився лід, і зайчик упав у воду. А вода холодна-холодна! Мерзнуть лапки *(діти потирають руки і ноги)*, хапається зайчик за край льоду, хоче вилізти *(діти імітують цей рух)*, та лід ламається все далі й далі... Вода потрапила в очі — ой-ой, болять очі! *(Діти прикривають очі долонями).* Вода потрапила у вушка — ой-ой, холодно і боляче вушкам! *(Діти прикривають долонями і потирають вушка).* Вода потрапила у ніс і рот. Злякався Зайчик, почав задихатися. *(Діти імітують важке дихання).* Тут він і зовсім знесилився. *(Кілька секунд діти лежать на килимку нерухомо).* Але ось Зайчик відчув, що йому стало тепліше. Він розплющив очі й побачив, що його несуть до машини швидкої допомоги, а всі

інші звірята зі співчуттям дивляться йому вслід. *(Діти підводяться, демонструють на обличчях емоції суму, співчуття, жалості).* Хто міг допомогти Зайчику врятувати його? *(Версії дітей).* Чим для Зайчика закінчилася пригода? Так, мабуть, довго лікувався від застуди. Та головне, що він залишився живий!

Висновок: лід на річці, озері, ставку — не місце для забав; кататися треба на спеціально облаштованих ковзанках.

КАЗОЧКИ ПРО НЕОБАЧНИХ ЗВІРЯТ

Вихователь читає дітям віршовані казочки, пропонує імітувати дії персонажів, а потім зробити висновок — сформулювати поради для звірят, як можна було уникнути халепи.

Про порізаний палець

Розповім про зайця, друже.
Пальчик він порізав дуже,
Взявся чистити морквину,
Але був не дуже пильним.
Гострий ніж ковзнув у лапах —
З ранки кров червона крапа.
Що ж тепер йому робити?
Як не слід було чинити?

Про розбиті коліна

Білченята в класи грали,
Дуже весело стрибали.
Неслухняний їжачок
Став штовхати їх в бочок.
Старша білочка упала
І колінця позбивала...
Чи їжак наш зрозумів,
Як погано він вчинив?

Про обпечені долоні

Кицина маленька доня
Сильно обпекла долоні:
Молоко підігрівала,
На маленький стільчик стала,
Ківш схопила необачно,
Молоко ж було гаряче!
Як чинити слід малятам,
Ручки щоб не обпекати?

Про хворий животик

Наш маленький бегемотик
Все, що бачить, тягне в ротик.
Необачно ліки з'їв
І від того захворів!
Що ви скажете, малята?
Можна дітям ліки брати? ●

НЕ ЖАРТУЙ З ВОГНЕМ!

Лепбук для дітей старшої групи

*Ганна ХОДІНОВА, вихователь,
ЗДО № 38 "Попелюшка", м. Мелітополь, Запорізька обл.*

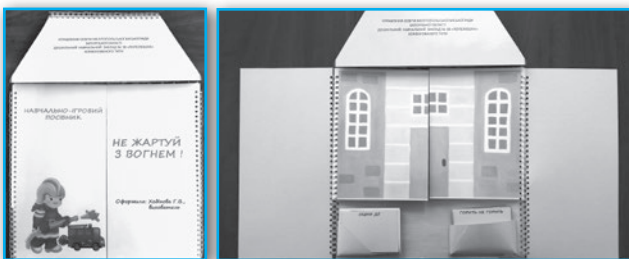

Лепбук — цікава і приваблива для дітей наочність, що допомагає систематизувати пізнавальний та ігровий матеріал з певної теми. Така форма подачі змісту чудово мотивує дітей до повторення вивченого та закріплення знань, групової взаємодії та гри. До вашої уваги — лепбук, присвячений правилам пожежної безпеки.

Мета. Закріплювати знання правил пожежної безпеки. Виховувати відповідальність, обережність.

Опис посібника

Навчально-ігровий посібник, оформлений у вигляді будинку (висота — 42 см, ширина — 30 см) зі сторінками (24 аркуші). На аркушах розміщені кишеньки (5 шт.), що містять матеріали для дидактичних ігор ("Горить — не горить", "Оціни дії", "Що потрібно пожежникам для роботи?", "Де криється небезпека?", "Друг чи ворог?"); текст художнього твору О. Шевченка "Як ловили Вуглика"; розмальовки; лабіринт; фішки.

Дидактична гра "Горить – не горить"

Мета. Продовжувати ознайомлювати дітей з пожежонебезпечними матеріалами. Сприяти усвідомленню згубних наслідків пожежі. Розвивати мислення, увагу, мовлення. Виховувати відповідальність.

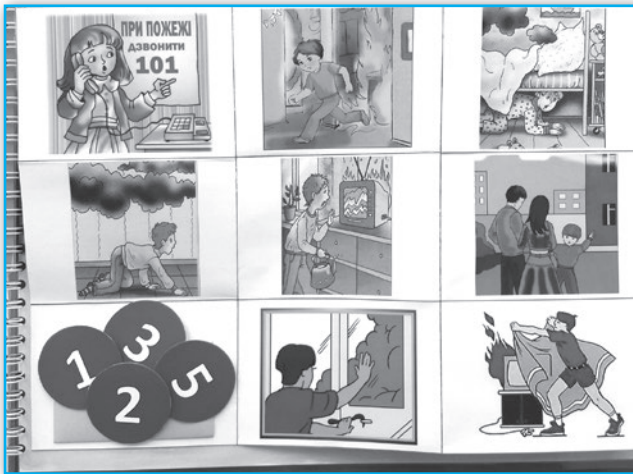
Варіанти завдань

- Відібрати картки із зображеннями пожежонебезпечних матеріалів та назвати їх.

- Назвати предмети, виготовлені з пожежонебезпечних матеріалів.
- Викласти картки із зображеннями пожежонебезпечних матеріалів та дібрати до них картки з предметами, виготовленими з цих матеріалів.
- Біля червоної фішки викласти матеріали, які горять, а біля зеленої — ті, які не горять. Назвати ці матеріали та їхні властивості.

Дидактична гра "Оціни дії"

Мета. Закріплювати знання дітей про основні правила пожежної безпеки, поведінки під час пожежі. Розвивати мислення, увагу, пам'ять, зв'язне мовлення. Формувати розуміння негативних наслідків пожежі. Виховувати обережність та обачність.

Варіанти завдань

- Накрити червоними фішками зображення неправильних дій дітей у випадку пожежі, зеленими — правильних. Обґрунтувати свій вибір.
- Визначити порядок правильних дій дітей при пожежі, накрити відповідні зображення зеленими фішками з цифрами.

- Запропонувати завдання товаришу, перевірити правильність його виконання, оцінити. У разі необхідності надати допомогу.
- Вибрати картинку та скласти за нею речення.
- Вибрати картинку із зображенням неправильних дій дитини і дати пораду.

- Скласти правила поведінки під час пожежі.
- Пригадати, як надавати допомогу потерпілим під час пожежі.

Дидактична гра “Що потрібно пожежникам для роботи?”

Мета. Розширювати знання дітей про працю пожежників, інвентар та обладнання, необхідні їм для роботи. Розвивати логічне й аналітичне мислення, увагу, пам'ять, мовлення. Виховувати повагу до праці пожежників.

Варіанти завдань

- Відібрати картки із зображеннями інвентарю та обладнання, необхідного пожежникам для роботи. Назвати його.
- Скласти речення про призначення цих речей.
- Відібрати зайві речі. Чому вони зайві? Назвати професії людей, яким ці речі потрібні.

ЗАВАНТАЖТЕ КАРТКИ
ДО ІГОР:
dv.in.ua/pp2019-2/p19

- Дати завдання товаришу, перевірити правильність його виконання, оцінити. У разі необхідності надати допомогу.

Дидактична гра “Де криється небезпека?”

Мета. Уточнити знання дітей про правила поводження з побутовими приладами; про те, що побутові прилади можуть бути небезпечними. Розвивати логічне та аналітичне мислення, увагу, пам'ять, зв'язне мовлення. Сприяти розумінню негативних наслідків пожежі. Виховувати обережність та обачність.

Варіанти завдань

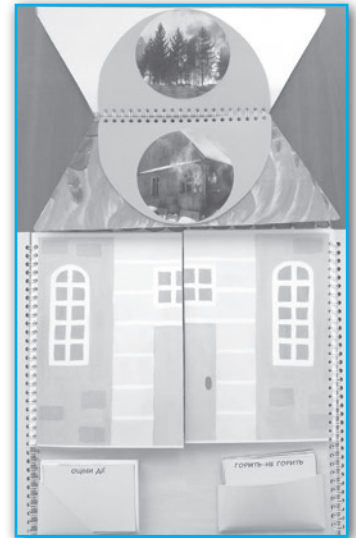
- Розкласти картки із зображеннями небезпечних ситуацій та розповісти, як можна їх попередити.
- Вибрати зображення небезпечної ситуації та дати пораду її учасникам.
- Вибрати ситуації, виникнення яких не залежить від поведінки людини.
- Вибрати ситуацію та розповісти про причину її виникнення.
- Вибрати певне зображення та розповісти про подальші дії в цій ситуації.

Дидактична гра “Друг чи ворог?”

Мета. Формувати вміння дітей моделювати ситуації, коли вогонь є життєво необхідним, і такі, де він загрожує безпекою. Розвивати логічне й аналітичне мислення, увагу, пам'ять, зв'язне мовлення. Виховувати відповідальність, обережність та обачність.

Варіанти завдань

- Роздивитися картки та розповісти про ситуації, зображені на них.
- Вибрати картки із зображеннями, що демонструють, коли вогонь корисний людині. Обґрунтувати свою відповідь.
- Вибрати ситуації, коли вогонь загрожує безпекою. Обґрунтувати відповідь.
- Вибрати картку та скласти за нею розповідь.
- Пригадати прислів'я про вогонь.

Робота над казкою О. Шевченка “Як ловили Вуглика”

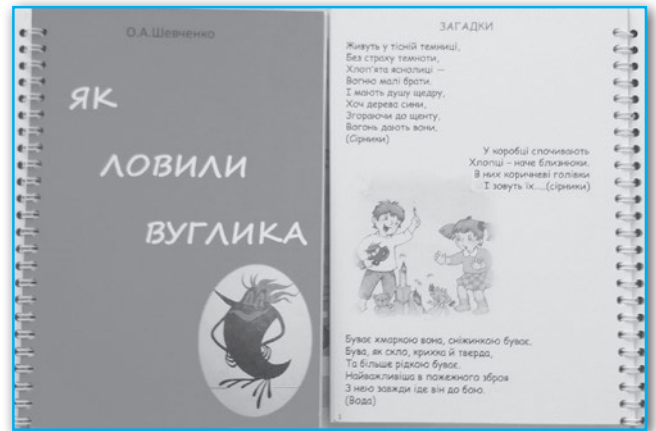
• Читання казки

• Бесіда за її змістом

- Хто є головним персонажем казки?
- Чи вважаєте ви Вуглика позитивним персонажем? Чому?
- Що трапилося, коли Дмитрик пішов з дому?

- Що Вуглик попросив принести Ведмедика?
  - Чим скінчилася зустріч Вуглика й Ведмедика?
  - З ким далі зустрівся Вуглик?
  - Що Вуглик запропонував Чебурашці?
  - Чим закінчилася їхня зустріч?
  - Куди сховався Чебурашка під час пожежі?
  - Хто врятував його?
  - Кого Вуглик зустрів потім?
  - Чому Кролик був мокрий?
  - Що порадив Вуглик Кроликові?
  - Чим це закінчилося?
  - До кого на День народження потрапив Вуглик?
  - Чим закінчилася зустріч Вуглика з лялькою Ритою?
  - Хто зміг перемогти Вуглика? Завдяки чому?
  - Як би могла закінчитися казка, якби Вуглик не зустрівся зі слонем?
- **Інсценування казки дітьми.**
  - **Відгадування загадок про вогонь, пожежу тощо.**
  - **Розв'язання проблемно-пошукових завдань**
    - Для чого нам потрібен вогонь?
    - Які причини виникнення пожежі ви знаєте?
    - Як рятуватися з приміщення, охопленого полум'ям?
    - Чому не можна ховатися в кімнаті під час пожежі?
    - Що слід зробити, якщо вода з чайника чи каструлі загасила газ?
    - Чому не можна вмикати електроприлади та запалювати вогонь, якщо в приміщенні відчувається запах газу?
    - За яких умов та якими електроприладами дозволено користуватися дітям?
    - Як можна загасити малий вогонь?
    - Чому полум'я гасне, якщо його накрити важкою тканиною? Чи можна відчиняти вікна під час пожежі? Чим небезпечна пожежа?
    - Як можна захиститися від диму під час евакуації з охопленого пожежею приміщення?

— Чому всі предмети на пожежному щиті червоного кольору? Назвіть предмети на пожежному щиті та розкажіть про їхнє призначення.

— За яким номером телефону викликають пожежників?

— Що треба повідомити по телефону під час виклику пожежників?

— Для чого на пожежному авто встановлені синій маячок і сирена?

— Для чого на пожежній машині драбина?

— Чому пожежна машина має червоний колір?

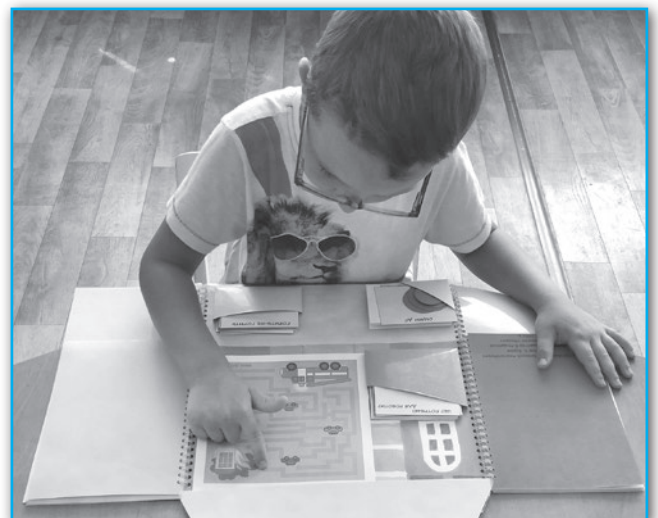
— Як пожежники дізнаються про пожежу?

— Як водій пожежної машини попереджає учасників дорожнього руху, що він поспішає?

— Поясніть вислів "Поспішає, як на пожежу".

Лабіринт

Ігрове завдання: провести пальчиком по лабіринту і допомогти пожежній машині дістатися до охопленого вогнем об'єкта, оминаючи перепони. ●

ЗАВАНТАЖТЕ КАЗКУ:
dv.in.ua/pp2019-2/p21

КАЗКИ ПРО РЕЧІ, ЩО МОЖУТЬ БУТИ НЕБЕЗПЕЧНІ

*Людмила ПРОЗОРОВА, вихователь,
ЗДО № 38 "Попелюшка",
м. Мелітополь, Запорізька обл.*

Кажуть, краще вчитися на чужих помилках. Таку можливість дають малечі казки. Разом з персонажами діти переживають різноманітні ситуації, оцінюють вчинки і передбачають їх наслідки. Опрацьовуючи правила безпечної поведінки в предметному середовищі, прочитайте й обговоріть з вихованцями запропоновані твори.

ХТО ДОБРІ ПОРАДИ ПАМ'ЯТАЄ, ТОЙ ЛИХА НЕ ЗНАЄ

Біля своєї хатки ведмідь Михайло Бурмилович змайстрував навесні чудову дерев'яну пісочницю для ігор малечі. Окрім ведмежат, тут весело бавилися в піску зайченята, їжаченята, лисенята, білченята.

Якось ведмежата Туп-Туп та Рик-Рик від самого ранку були зайняті тим, що будували вежу з піску. Вона була майже готова, коли до них привіталися зайченята Дая і Тая.

— Яка чудова башточка! — сплеснула лапками від захоплення Дая.

— А які мости й підземелля ви в ній влаштували! — ахнула Тая.

Ведмежата всміхнулися у відповідь і запропонували добудувати вежу разом. Незабаром уся пісочниця перетворилася на казковий замок з лабіринтами тунелів, вуличок, веж та мостів.

Милуючись результатами своїх старань, малята сіли на лавочку біля пісочниці відпочити.

— Замок просто казковий! Але мені здається, що його можна зробити ще кращим, оздобивши камінцями! — запропонувала Дая.

Туп-Туп та Рик-Рик одразу погодились, і зайченята швиденько пострибали в різні боки, шукаючи гарні камінчики.

Незабаром вони вже повернулися з повними лапками знахідок. Дая назбирала біля річки багато

гладеньких камінців різних розмірів і кольорів. А от Тая несподівано для всіх принесла кілька скляних уламків, мабуть, від розбитих пляшок. Вони були невеличкі, зеленого, темно-коричневого та синього відтінків.

— Хіба тобі мама не розповідала, що скляні уламки дуже небезпечні? — здивовано спитав її Туп-Туп.

— Розповідала. Ну то й що? — легковажно відказала Тая. — Я ж обережно їх несла, бачте, не порізалась! — і вона продемонструвала обидві свої лапки.

Потім Тая піднесла вгору одне скельце, і в променях сонця воно раптом засяяло, наче коштовний самоцвіт.

— Ну й краса! — зачудовані цим видовищем, промовили Дая, Туп-Туп і Рик-Рик.

— То що, будемо прикрашати вежу? — задоволена собою, спитала Тая.

— Так! — погодились її друзі.

Невдовзі камінці та скельця були майстерно вмуровані у стіни вежі, й будівля від цього справді стала набагато гарніша.

Хтозна, скільки б іще гралися малята, якби матусі не покликали їх обідати. Друзі домовилися по обіді обов'язково зустрітись біля вежі й розбіглися по домівках.

Щойно пісочниця залишилась без нагляду, з-за куців вистрибнули вовчик Тофик та лисичка Пуша.

— Бач, що вони тут нагородили! — сказала Пуша.

— А нас і не покликали! — підхопив Тофик.

— Еге ж, дочекаєшся від них запрошення! — ображено зауважила Пуша.

— За це ми зламаємо їхній замок! Ти як, не проти? — запитав Тофик.

— А й справді! Нічого кирпи від нас відвертати!

Наступної ж миті пісочна будівля була зруйнована.

— Ги-ги-ги! Так їм і треба! — засміявся Тофик.

— Швидше ходімо звідси, бо вони ось-ось повернуться! — відповіла на те Пуша, і малі хулігани швидко зникли в куцах.

Утекли вони саме вчасно, бо через хвилину наші будівельники вже бігли вулицею, сміючись і весело розмовляючи про щось між собою. Та тільки вони добігли до пісочниці, як сміх різко обірвався.

— Хто міг це зробити? — в один голос запитали малята.

Дая витирала сльози. Туп-Туп подивився на Рик-Рика і сказав:

— Нічого! Ми все відбудуємо, еге ж?

— Так, іще краще зробимо! — відповів той.

І звірята почали будувати вежу заново. Та тільки вони взялися до справи, як Туп-Туп несподівано для всіх голосно зойкнув — з його правої лапки, забрудненої піском, стікали крапельки крові.

— Що сталося? — спитали його друзі.

Запитання до дітей

- Як ви гадаєте, що відчувала Тая, коли через неї двічі постраждав Туп-Туп? Як би ви вчинили на її місці?
- Як ви думаєте, про які саме небезпечні предмети, загрозлив для здоров'я, розповідала мама-ведмедиця синові?
- Чому, на вашу думку, Туп-Туп не звинуватив Таю і мовчки погодився з маминим рішенням?
- Що треба зробити для того, аби пісочниця знову стала безпечною для ігор?
- Як ви оціните вчинок Тофика й Пуші? Чи були у вашому житті моменти, коли ви кривдили інших? Це добре чи погано?
- Уявіть, що у вас в руках чарівна паличка, котра може виконати лише два бажання, які стосуються персонажів цієї казки. Що саме ви загадаєте і для кого?
- Одні вважають, що ігри в пісочниці — це весело, інші переконані, що вони несуть загрозу для здоров'я. А якої думки ви? Доведіть свою позицію.

— Та от, чимось порізався, коли копав тунель! — засопів Туп-Туп.

— Треба негайно бігти до мами! — порадив Рик-Рик.

І от уся компанія повела бідлашного Туп-Тула додому. Стривожена мама вимила синочку лапки, потім дістала аптечку, обробила ранку і перебинтувала її.

— Як же це сталося? — спитала вона.

Туп-Туп відповів, що порізався склом.

— Скільки разів я пояснювала тобі, що є предмети, які несуть загрозу для здоров'я, вони небезпечні й тому їх не можна брати! Та все марно, ти в мене справжній неслух! — бідкалася мама-ведмедиця. — Ігри скінчено, іди до своєї кімнати! — наказала вона Туп-Тупові.

Ведмежатко, похнюпившись, зайшло до хатки.

Рик-Рик, Дая і Тая, які були свідками цієї розмови, мовчки презирнулися. Тая опустила очі, але нічого не сказала.

ЛІКАМИ ГРАТИ — ЗДОРОВ'Я ВТРАЧАТИ

Сіра Шубка росла допитливим зайченям. Її цікавило геть усе навколо. Дорослі вже знали, що за Сірою Шубкою слід наглядати особливо пильно, а то вона ненароком або щось не те до рота візьме, або залізе куди не слід.

Якось уранці Сіру Шубку збирали до лісового дитячого садочка. Бабуся-зайчиха зав'язувала онуці бантика, коли в сусідній кімнаті задзеленчав телефон. Вона швиденько вийшла, залишивши малечу саму лише на якусь хвилину. Сіра Шубка одразу помітила на комоді, що стояв біля бабусиною ліжка, якісь таблетки. Заклопотана бабуся забула прибрати їх подаль, а цікавій онуці знадобилася лише мить, аби схопити їх і заховати до кишені суєнкі. Коли бабуся повернулася, Сіра Шубка сиділа в кріслі з таким спокійним виглядом, ніби нічого й не сталося. Бабуся взяла онучку за лапку, і вони вдвох рушили до дитсадка.

Сіра Шубка залюбки відвідувала свою групу, де на неї чекали друзі та улюблена вихователька. Коли прийшов час прогулянки, до неї підбігли подружки — зайченята Марта і Майя.

— Ну, в що будемо гратися? — спитала подруг Сіра Шубка. — У лікарню, як учора?

— Так, я ось принесла лялькову аптечку! — погодилася Марта.

— А я прихопила із собою ляльку, будемо її лікувати! — повідомила Майя.

— А в мене ось що є! — відповіла подругам Сіра Шубка й дістала з кишені бабусині ліки.

Зайченята з подивом і цікавістю почали роздивлятися упаковку, крізь яку видно було зелені кругленькі таблетки.

— Де ти їх узяла? — спитали подруги Сіру Шубку.

— Де взяла, там уже нема! — відрізала вона.

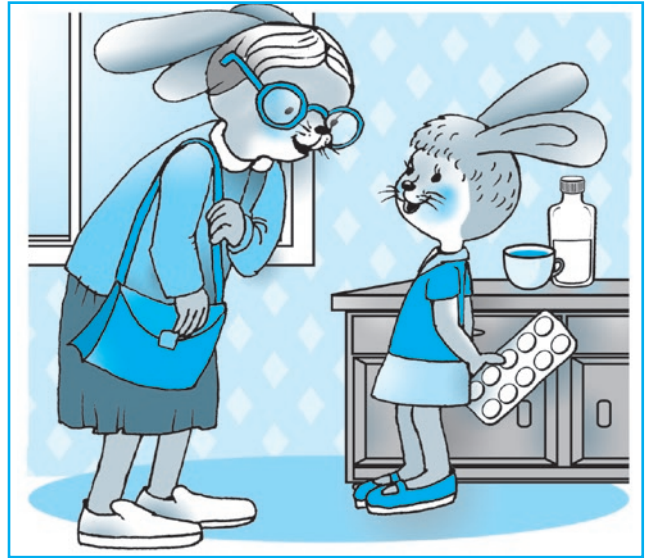
— А хіба можна гратися зі справжніми ліками? — раптом де не взявся зайчик Гострозубик.

Від несподіванки Дівчатка впустили таблетки. Цієї ж миті їх підхопив дятел і сів поруч на гілку берези.

— Це все через тебе! — накинулася на Гострозубика Сіра Шубка, — чого ти прийшов до нас? Іди грайся з хлопцями!

— Даремно ти гримаєш на Гострозубика! Я давно спостерігаю за вами і неодмінно забрав би ці ліки і без його допомоги! — втрутився дятел.

— Навіщо вони вам? Віддайте! — почала просити Сіра Шубка.

— Звісно, віддам, але не тобі, а твоїй бабусі. Вона вчора приходила до моєї аптеки і придбала ці таблетки, які їй треба приймати тричі на день. Ти ж узяла їх без дозволу, зовсім не подумавши про бабусине здоров'я!

Відповівши так, дятел із таблетками в дзьобі полетів геть.

— Шкода, що ми так і не встигли пограти в справжню лікарню! — сумно промовила Сіра Шубка, проводжаючи його поглядом.

Запитання до дітей

- Чому не можна бавитися з пігулками та іншими ліками? Чим вони небезпечні?
- Як ви гадаєте, чим могла б скінчитися ця історія для зайченят, бабусі-зайчихи, якби своєчасно не втрутився аптекар дятел?
- Хто із зайченят вам подобається найбільше? А хто найменше? Чому?
- Назвіть вчинки Сірої Шубки, за які їй має бути соромно.
- Як ви гадаєте, чи усвідомила вона, що вчинила негарно?
- Якби ви цієї миті опинилися поруч, що б ви їй порадили, пояснили?

ДУМАЙ, А ТОДІ РОБИ, ЩОБ УНИКНУТИ БІДИ

На узліссі під розлогою вербою у нірці жила собі мама-їжачиха з двома донечками, Голочкою та Галочкою. Їжаченята не завжди були слухняні, через те часто-густо з ними траплялись усілякі пригоди. Матуся щоразу засмучувалась і казала, що слід добре думати, перш ніж щось зробити, а якщо чинити навпаки — не уникнеш біди. Не можна сказати, що її донечки були зовсім неслухами, але їм іще бракувало обачності та відповідальності.

Ось одного ранку мама-їжачиха зібралася по гриби. Перед цим вона наказала сестричкам нікого до нірки не пускати й самим не виходити надвір, поки вона не повернеться. А ще заборонила чіпати електроприлади й умикати плиту.

— Добре, матусю, не переживай за нас! Ми будемо бавитися з іграшками і чекати на тебе! — сказали дівчатка в один голос.

Мама-їжачиха обійняла донечок і взяла в лапки кошик.

— Як повернуся, спечу вам пиріг із грибами!

— Ура! Наш улюблений! — заплескали сестрички в долоньки.

Вони зачинили за матусею двері й почали гратися. Десь через півгодини дівчатка почули, як хтось постукав до хатинки. Сестрички миттю підбігли до дверей і відчинили їх. На порозі стояла їхня приятелька — лисичка на ім'я Ларочка.

— Привіт! Що поробляєте? Чим займаєтесь? — спитала вона.

— Та от, чекаємо, доки мама прийде.

— Ходімо пограємо в квача! — запропонувала Ларочка.

— Ні, ми не можемо! — відмовилася Голочка.

— Бо обіцяли матусі не виходити надвір, доки вона не повернеться! — додала Галочка.

— Ну, в такому разі я зайду до вас на гостину! — сказала на те Ларочка і рішуче увійшла до оселі. — А в мене щось є! — і Ларочка таємниче зиркнула через плече, натякаючи, що за спиною в неї сюрприз.

Сестрички лише тепер помітили, що лисеня тримало обидві лапки за спиною.

— Що це там у тебе? — в один голос спитали вони.

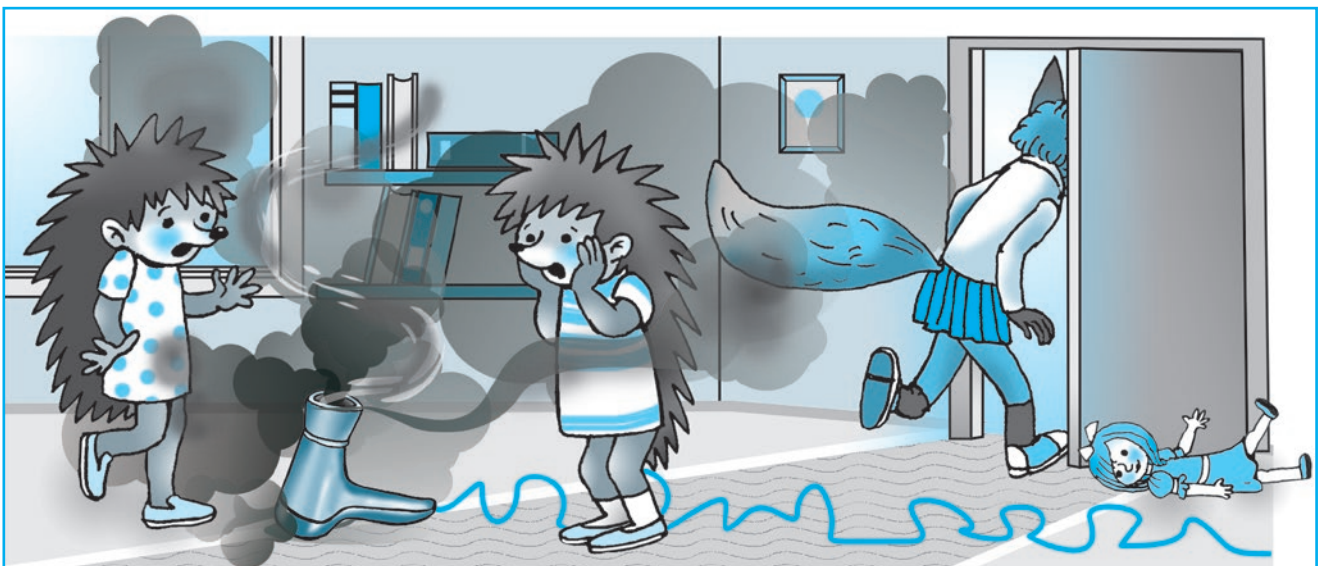
— А ось що! — і Ларочка простягнула вперед новеньку ляльку в модному вбранні й з довгим волоссям.

— Яка ж вона гарна-а! — їжаченятка заздро поглядали на нову іграшку.

— Я не жадібна, нумо гратися разом! — запропонувала Ларочка.

Гратися втрьох виявилось дуже цікаво. Нову ляльку возили у візочку, готували для неї обід, танцювали, наприкінці вирішили перевдягнути у вбрання, що знайшлося в ляльковому куточку сестричок. Аж тут Ларочці спало на думку скупати ляльку. Голочка і Галочка миттю налили водички в лялькову ванночку — і ось уже нова лялька чистенька.

— А волосся мокре! — невдоволено промовила Ларочка, витираючи ляльку після купання. — Його

треба неодмінно висушити, бо я вже збираюся до-
дому! У вас є фен?

— Так, є! Зараз принесу! — жваво відгукнулася
Голочка.

— Зачекай-но... Ти пам'ятаєш, що нам мама ка-
зала? — зупинила її Галочка.

— Ой-ой-ой! Матусині накази! — зморщила но-
сик Ларочка. — Несить хутчіш, бо більше не буду ді-
литися з вами новими іграшками!

Сестрички перезирнулися, і Голочка прошепоті-
ла Галочці на вушко:

— Та ми тільки на хвилинку ввімкнемо! Ти ж ба-
чиш, Ларочка сердиться...

— Ну добре, але гляди, тільки на хвилинку... —
так само пошепки відповіла Галочка.

Незабаром Ларочка вже сушила волосся ляль-
ки феном. Вона ввімкнула його на повну потуж-
ність і дуже ретельно виконувала роль перукаря,
який робить нову зачіску. Аж раптом всередині
фена щось тріснуло, і наступної миті він почав ди-
міти. Ларочка запищала з переляку і кинула його
на підлогу. Фен продовжував диміти і гудів з пере-
боями. Лисичка схопила ляльку і вибігла з нірки,
навіть не озираячись. А Голочка і Галочка ніби за-
клякли на місці від несподіванки і не знали, що ро-
бити. Вони мовчки дивилися, як фен зловісно ди-
мить і тріщить...

Невідомо, чим би закінчилася історія, якби в цей
момент на порозі не з'явилася мама-їжачиха з по-
вним кошиком грибів. Вона одразу ж підбігла
до розетки і висмикнула з неї провід від фена. Той
одразу ж перестав тріщати і диміти.

— Ох! Іще б трохи, і лиха не минути! — бідкалася
їжачиха. — Ви ж мені обіцяли бути слухняними! —
звернулася вона до донечок, і в її голосі забриніли
сльози.

Запитання до дітей

- А ви можете уявити, яка небезпека чигала на Голочку та Галочку?
- Як ви вважаєте, хто винен у тому, що сталося? Доведіть свою думку.
- Як ви гадаєте, чи правильно вчинили сестрички, коли одразу, без жодних запитань, відчинили двері на стук? Як могла закінчитися ця історія, якби на порозі замість Ларочки з'явився, наприклад, сірий вовк?
- Якби ви опинилися на місці Ларочки в той момент, коли зламався фен, ви вчинили б так само як вона? Як ви розумієте прислів'я "Сам пропадай, а друга виручай"?
- Яких рис характеру бракує сестричкам?
- Запропонуйте свій варіант закінчення цієї історії.

— Мамо, не переживай, фен можна відремонтувати або купити новий, ще кращий! — намагалася заспокоїти маму Голочка.

— Ми зараз відчинимо вікна, і диму не буде! — додала Галочка.

— Які ж ви у мене ще нерозумні! — промовила мама-їжачиха, пригортаючи до себе дітей. — Ви думаєте, що я побиваюся через зламаний фен та задимлену оселю? Хіба ви не розумієте, що могло статися наступної миті? ●

Малюнки Марії Пилипенко

30 грн*

Бібліографічна довідка

Добірки казок із запитаннями,

присвячені моральним темам та питанням безпеки

життєдіяльності, подано в журналах

"Дошкільне виховання", 2017, № 1, № 3 та 2018, № 3;

"Палітра педагога", 2017, № 3 та 2019, № 1.

Придбати випуски можна в редакції. Наші контакти:

(044) 486-13-32, (067) 504-50-22; books@dsvvit.com.ua

* Вартість одного примірника без вартості пересилки

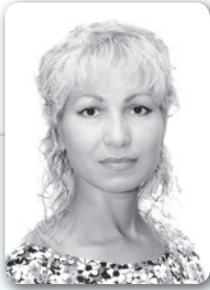

20 грн*

ПРО БЕЗПЕКУ ДБАЙ — ЗАГРОЗИ ПОМІЧАЙ

Фізкультурна розвага для дітей середньої групи

*Ніна ЗАІМ, вихователь,
ЗДО № 20 “Юний чорноморець”, м. Миколаїв*

Закріпити знання правил протипожежної безпеки, поведінки в природі та на дорозі допоможе дітям подана розвага. Її переваги — ігрова форма, легкі віршовані тексти, доступний сюжет та цікаві персонажі.

Дійові особи: ведуча (дорослий); котик Нявчик, киця Марися, грибочки (Мухомор, Поганка, Боровик, Печериця), Лісовичок, Неслух (діти).

Декорації та атрибути: макет хатки; озерце з відрізу тканини; задекорована, як кущик, дуга; коробка від сірників; язика полум'я з картону; 2 відерця; 2 кошики; картки із зображеннями їстівних і неїстівних грибів.

Хід розваги

Під веселу музику діти забігають до зали і шикуються в колони.

Ведуча

Добрий день усім-усім —
І дорослим, і малим.
Наш садочок всіх вітає,
До розваг вас закликає!
Ці розваги, безперечно,
І корисні, і безпечні.
Тож не будемо стояти.
Нумо м'язи тренувати!

Весела руханка

Під пісню “Розбудило сонечко нас з тобою” (муз. О. Янушкевич, сл. М. Ясакової) діти роблять рухи відповідно до тексту: вправи для шиї, рук, тулуба, ніг. Після розминки сідають на стільчики.

ПОЖЕЖА В КИЦІНІЙ ХАТИНІ

Ведуча

Біля лісу, край озерця
З дерева хатина.
Завітаймо, любі друзі,
Туди на гостину.

З-за хатки виходять котик Нявчик з кицею Марисею.

Марися

Нявчику, мій любий брате,
До садочка час рушати!

Нявчик

Не чіпай мене, кажу!
Я нікуди не піду!

Марися

Та ж як будеш вдома сам,
То потрапиш у біду!

Нявчик

Та іди вже, йди! Гуд бай!

Марися (сумно)

Що ж, до школи йду. Бувай!

(Відходить і сідає на стільчик).

Нявчик (роззирається навсбіч, дістає з кишені коробку з сірниками)

Поки вдома нема мами,
Я пограюсь з сірниками!

(Ховається за хатку. Звідти показуються язика полум'я. Вибігає).

Ой-ой-ой! Що я наробив?!

ЗАВАНТАЖТЕ
АУДІОЗАПИС:

dv.in.ua/pp2019-2/p27

Ведуча

Бім-бом! Бім-бом!
Запалало все кругом!
Хатка кицина горить!
Треба вогнище гасить!
От так лихо! Що ж робити?
Чим вогонь нам загасити?

Діти. Водою!

Ведуча

Гей, виходь з вогнем на бій!
Подолать його зумій!

Естафета “Врятуємо кицин дім”

Діти (дві команди) стоять у колонах одне за одним. Перший у правій руці тримає відро. Кожен “пожежник” по черзі біжить до “озерця”, “набирає воду” і “гасить палаючу хатку” (“виливає відро води на хатку”), після чого поспішає назад, віддає відро наступному “пожежнику” і стає в кінець колони.

Діти

Бім-бом! Бом-бім!
Врятували кицин дім!
Лий раз! Іще раз!
Зашипів вогонь і згас!

Марися

Добре ви попрацювали —
Нашу хатку врятували.

(до Нявчика)

Тобі ж перепаде від мами
За те, що грався з сірниками.
Лиха це гра і недоречна —
Вона пожежонебезпечна!

Нявчик *(опускає голову)*

Я зрозумів усе, малята.
Не слід із сірниками гратись,
А як прийшла пожежа, вмить
На номер “101” дзвонить!

Ведуча

Діточки, запам’ятали?
Добре, то рушаймо далі.

ЇСТІВНІ ТА НЕЇСТІВНІ ГРИБИ

Під музику діти рухаються по залі змійкою. Діти-“грибочки” присідають у центрі.

Ведуча

Звивистими стежечками йшли,
На грибну галявину прийшли.

Хтось із дітей

Як грибочків тут багато!
А чи можна їх збирати?

**Зможемо вогонь здолати —
Загасити киці хату.**

(Це та наступне фото надані автором)

Ведуча

Ось іде Лісовичок —
Знає кожен тут грибок.

Під музику виходить Лісовичок, вітається.

Хтось із дітей

Лісовичку, скажи мені,
Чи ці грибочки їстівні.

Лісовичок

Гей, грибочки, оживіть
І про себе розкажіть!
Спершу їстівні грибочки,
Мої донечки й синочки...

Печериця

В полі, в лісі, в магазині,
В білій чи рудій шапчині —
У пошані Печериця,
Бо на всі смаки годиться.

(Т. Чорновіл)

Боровик

Важлива в лісі в мене роль:
Я — білий гриб, грибний король.
В бору зростати здавна звик,
Тому ще звуся Боровик.

(Т. Чорновіл)

Лісовичок

А ці гриби запам'ятайте —
І їх ніколи не збирайте.

Мухомор

Я Мухомор! Я Мухомор!
Червоний, наче помідор,
Вдягнув червону шапку,
Вона вся в білу цятку.

Поганка

А я — Поганка блідолиця,
Ще й препогана, як годиться.
То ж я вам, дітки, не подружка,
Бо препогана з мене юшка.
(За Т. Чорновіл)

Лісовичок

Запам'ятали їх малята?
То можете гриби збирати!

Естафета “Збираємо гриби”

Діти стоять одне за одним, перший у правій руці тримає кошик. На певній відстані знаходиться “галявина з грибами” (поміж їстівних є й отруйні). За сигналом перший “грибник” біжить до “кущика” (задекорована дуга), пролізає і на галявині поміж усіх грибів обирає їстівний, кладе його в кошик і поспішає назад, так само пролізаючи під “кущем”. Після чого віддає кошик наступному “грибнику” і стає в кінець колони.

Ведуча (до Лісовичка)

Спасибі, що ти нас навчив
гриби розпізнавати.
Тобі на згадку кошик цей
дозволь подарувати!

Діти дарують Лісовичку кошик
із зібраними їстівними грибами.

ОБЕРЕЖНО: ДОРОГА!**Ведуча**

У машини дружно сіли.
Враз мотори загуділи!
Умостилися зручненько
І поїхали швиденько!

Діти імітують їзду на авто, стоячи на місці. На дорогу вибігає хлопчик Неслух, грається з м'ячем. Чути скрегіт гальм.

Неслух

Ой, як тут машин багато!
І куди ж мені тікати?!

Ведуча

Іди на тротуар мерщій
І гратись на шосе не смій!
Ти ж бачиш, мчать по нім машини.
Це небезпечно для людини.

Діти, підкажіть хлопчику Неслуху, де можна гратися з м'ячем. (Орієнтовні відповіді дітей: на стадіоні, на дитячому майданчику, у фізкультурній залі тощо).

Ведуча

Щоб здоров'я не втрачати,
Щоб уникнути біди,
Про безпеку на дорозі
Пам'ятати слід завжди.
Ну, а зараз, дітвора,
Є для вас чудова гра!
У автобуси сідаймо
І в дорогу вирушаймо!

Гра “Безпечний автобус”

Грають дві команди, один “водій”.

Діти, які чекають на автобус, стоять на “зупинках” на відстані 3-4 м одне від одного. “Водій” з кермом за сигналом починає рухатися “змійкою”, об'їжджаючи “зупинки”, збирає “пасажирів” (діти по черзі беруться за пояс того, хто попереду, і “дуть” далі, до “кінцевої зупинки”).

Ведуча

Правила, що вивчили нині, пам'ятайте,
Іх дотримуйтеся завжди і не забувайте. ●

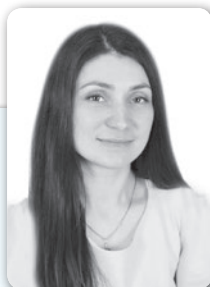

Допоможуть казочки повчальні
Вивчити всі служби рятувальні

КАЗКА "КОТИК І ПІВНИК" НА НОВИЙ ЛАД

Лялькова вистава для дітей усіх вікових груп

Оксана ШЕРЕМЕТА, вихователь, ЗДО "Веселі каруселі",
с. Вашківці, Сокирянський р-н, Чернівецька обл.

Як допомогти малятам запам'ятати правила протипожежної безпеки? У пригоді стане улюблена казка, розіграна на новий лад. Спостерігаючи, як діють знайомі персонажі в небезпечних ситуаціях, уболіваючи за них, діти невимусовно опановуватимуть правильні моделі поведінки.

Казкарка

Добрий день, мої малятка,
Любі хлопчики й дівчатка!
Розкажу вам зараз казку,
Ви ж послухайте, будь ласка.
Вам вона уже відома:
Кіт залишив півня вдома...
А що далі — ось дивіться,
На чужих помилках вчіться...
Відкривається завіса, Котик "виходить з хатки", Півник визирає з віконця.

Котик

Ох яка чудова днина!
Побіжу мерщій у ліс,
Пошукаю деревини,
А ти, Півнику, дивись:
Сам лишаєшся у хаті,
Буть обачний, любий брате.

Півник

Знаю, Котику, все знаю,
На обід тебе чекаю!
(Махає Котику, той ховається за ширмою).

От пішов мій Котик з дому...
Що ж робити тут самому?
Знаю! Буду прасувати.
От зрадіє Котик-братик!
Рушничок я постелю,
Нову праску увімкну.
Прасувати починаю...
Ой, а хто це там співає?

Чути спів Лисички, Півник залишає ввімкнену праску і вибігає з хатки.

Виходить Лисичка, співаючи українську народну пісню "Я лисичка, я сестричка", танцює з Півником.

Півник

Дивно — запах диму... Звідки?
Щось горить? Невже в сусідки?
Ой-ой-ой, забув про праску!
Котику, рятуй, будь ласка!

Котик (прибігає)

Півнику, ну що таке?
Знову сталось щось лихе?
Тихо, Півнику, стривай,
Ти розетки не чіпай!
Доторкнешся, милий друже, —
Струмом вдарить сильно дуже.
Вимкнути слід струм у хаті,
Потім праску від'єднати.
Ось і все... Іще б хоч мить —
Тут могло усе згоріть!
Я просив же: обережно!
Тільки вийшов — і пожежа!
Хоч і був я недалеко,
Треба ж дбати про безпеку!
Нумо правила вивчати,
Як пожежі уникати.

Лисичка

*Ось правило перше,
його пам'ятайте:
В електромережу самі не вмикайте
Ви приладів жодних, і ця обережність
Уникнути вам допоможе пожежі.*

Котик

Півнику, я йду. Гляди,
Щоб не трапилось біди!

Півник

Знаю, Котику, все знаю,
На обід тебе чекаю!

Півник

Праски не чіпаю більше...
Чим же друга я потішу?
Знаю! Супчик приготую —
Котика ним почастую.
(Сиявитьна плиту каструлю, ллє воду, вкидає овочі).

Ням... смачненький...

булькотить...

От-от звариться... ще мить...
Може, трішки подрімати?
Довго Котика чекати.
Ось м'якесенька подушка,
Прикладусь до неї вухком...
(Хропе).

Лисичка

Ля-ля-ля, Лисичка йде.
Гей, сусідоньки, ви де?
Чує супчик носик мій...
Пригостіть мене мерщій!
(Принюхується).

Дивний запах... Щось горить!
Ну а Півник собі спить!
Гей, вставай, небережний,
Бо почнеться знов пожежа!

Півник (перелякано)

Лишенько! Невже заснув?
Я про супчик геть забув!
(Плаче).
Рідний Котику, ти де?
Порятуй хутчіш мене!

Котик

Півнику, ну що таке?
Знову трапилось лихе?
Плитку вимикаємо —
Дим з хати виганяємо.
Я просив же: обережно.
Відійшов лиш — знов пожежа!
Нумо правила вивчати,
Як пожежі уникати!

Лисичка

*Правило друге запам'ятайте:
Газову плитку самі не вмикайте!*

Казкарка

Знову Котик в ліс рушає,
Цього разу поспішає:
Скоро прийде темна нічка,
А дрівцят нема для пічки.

Котик

Я їду, а ти гляди...
Вже тепер хоч сядь й сиди!
Не чіпай вже більш нічого,
Щоб не трапилось лихого!

Казкарка

Півник наш зітхнув тихенько
І присів біля вікна.
Швидко стало сутеніти,
Нічка темная прийшла...

Півник

Сумно так мені самому,
Трохи й лячно в темнім домі...
Видалась темненька нічка.
Знаю! Запалю я свічку!
На вікні хай постоїть...
(Запалює свічку).

Я швиденько, лиш на мить
До сусідки забіжу,
Їй новини розкажу,
Поки Котика нема
Не сидіти щоб дарма!

Казкарка

А тим часом, поки Півник у Лисички чаював,
Свічка впала на підлогу, і будинок запалав!
(Прибігають Котик і Лисичка).

Півник

Людоньки, горить мій дім!
Що ж мені тепер робити?
А-я-яй, оце халепа!
Де ж з Котом ми будем жити?

Лисичка

Слізьми горю не зарадиш.
Ти бери відро хутчіш,
Навпростець біжи до річки...

Півник

Та навіщо? Поясни ж!

Лисичка

Принеси мерщій водиці,
Я ж пісочку у торбинці...

Казкарка

Ну а полум'я все далі
Хату Півня поїдало,
Стіни, вікна, навіть дах —
Все диміло та палало!
Ой, погляньте — хто це з лісу,
Наче ураган той, мчить?
Та це ж Котик наш геройський
Рятувати всіх спішить!

Котик

Лишенько, яка пожежа!
Півнику, озвись, ти де?
Я ж просив будь обережним!
Чом не слухав ти мене?
Що ж робить? Мерщій
Зібратись, не панікувати!
Знаю я! Пожежну службу
Треба викликати!

Півник

Котику, а ти вже тут?
Бач яка біда...
Вибач мені,
Друже милий, це моя вина.

Котик

Слава Богу, що живий
Ти, мій друг, зостався.
Думав я, що ти згорів, —
Так перелякався!
Дім збудуємо новий,
Все можна нажити.
Найцінніше — це життя,
Його не купити!

*Всі, всі, всі запам'ятайте:
З сірниками ви не грайте,
Не паліть свічки, малята,
Щоб біди не накликати!*

Та якщо вже щось димить,
Ви й одну не гайте мить:
На коліна присідайте
Та із хати виповзайте,
Потім до сусідів йдіть,
Телефон у них просіть.

Коли є вогонь і дим,
Викликайте 101.
І без мами та без тата
Не вертайтеся до хати.
Ще одне запам'ятайте:
Вікна ви не відчиняйте —
Вогонь кисень полюбляє,
Ним він живиться й зростає.

Лисичка

Та якщо одна іскринка
Впала раптом на підлогу,
Ви не гайте ні хвилини,
Не чекайте допомоги.
Рушничком її побийте
Та водицею залийте.
Полум'я загасне вмить,
І нічого не згорить!

Півник

От халепа так халепа!
Чом не дбав я про безпеку?
Я на неї не зважав,
Із вогнем я жартував...
Але більш цього не буде,
Ви повірте, добрі люди.
Я тепер обачним буду,
Гіркий досвід не забуду!

Казкарка

Ну а вам вдалось, малята,
Правила запам'ятати?
Зараз скажете мені,
Що тут правильно, що ні.
Ну, скажіть мені, чи варто
Дітям сірниками грати? *(Hi).*
Чи самим палити свічку,
Як приходиться темна нічка? *(Hi).*
Газову плиту палити,
Як самі у хаті діти? *(Hi).*
А куди нам слід дзвонити,
Щоб пожежу загасити?
(В пожежну службу).

Який номер набирати,
Пожежників викликати? *(101).*
Молодці, мої малята,
Добре все запам'ятали!
А тепер за гарний настрій,
Що актори дарували,
Гучно-гучно аплодуйте
І долоньок не шкодуйте!

Лунає музика, всі персонажі танцюють, потім вклоняються. ●

СУЧАСНОМУ ДИТСАДКУ — СУЧАСНІ ЖУРНАЛИ!

ПЕРЕДПЛАТИТЬ КОМПЛЕКТ НА II ПІВРІЧЧЯ 2019 РОКУ:

- 👉 на сайті jmil.com.ua/peredplata (оберіть свій варіант вигідної передплати)
- 👉 у будь-якому відділенні Укрпошти (індекс комплекту – 95989)

Палітра Педагога

2
2019

Тема номера:
БЕЗПЕКА ДИТИНИ

Безпека
життєдіяльності

Планування

Світ гри

Художня
література

Посібник

Свята
і розваги

КАЗКИ ПРО РЕЧІ, ЩО МОЖУТЬ БУТИ НЕБЕЗПЕЧНІ

*Людмила ПРОЗОРОВА, вихователь,
ЗДО № 38 "Попелюшка",
м. Мелітополь, Запорізька обл.*

Кажуть, краще вчитися на чужих помилках. Таку можливість дають малечі казки. Разом з персонажами діти переживають різноманітні ситуації, оцінюють вчинки і передбачають їх наслідки. Опрацьовуючи правила безпечної поведінки в предметному середовищі, прочитайте й обговоріть з вихованцями запропоновані твори.

ХТО ДОБРІ ПОРАДИ ПАМ'ЯТАЄ, ТОЙ ЛИХА НЕ ЗНАЄ

Біля своєї хатки ведмідь Михайло Бурмилович змайстрував навесні чудову дерев'яну пісочницю для ігор малечі. Окрім ведмежат, тут весело бавилися в піску зайченята, їжаченята, лисенята, білченята.

Якось ведмежата Туп-Туп та Рик-Рик від самого ранку були зайняті тим, що будували вежу з піску. Вона була майже готова, коли до них привіталися зайченята Дая і Тая.

— Яка чудова башточка! — сплеснула лапками від захоплення Дая.

— А які мости й підземелля ви в ній влаштували! — ахнула Тая.

Ведмежата всміхнулися у відповідь і запропонували добудувати вежу разом. Незабаром уся пісочниця перетворилася на казковий замок з лабіринтами тунелів, вуличок, веж та мостів.

Милуючись результатами своїх старань, малята сіли на лавочку біля пісочниці відпочити.

— Замок просто казковий! Але мені здається, що його можна зробити ще кращим, оздобивши камінцями! — запропонувала Дая.

Туп-Туп та Рик-Рик одразу погодилися, і зайченята швиденько пострибали в різні боки, шукаючи гарні камінчики.

Незабаром вони вже повернулися з повними лапками знахідок. Дая назбирала біля річки багато

гладеньких камінців різних розмірів і кольорів. А от Тая несподівано для всіх принесла кілька скляних уламків, мабуть, від розбитих пляшок. Вони були невеличкі, зеленого, темно-коричневого та синього відтінків.

— Хіба тобі мама не розповідала, що скляні уламки дуже небезпечні? — здивовано спитав її Туп-Туп.

— Розповідала. Ну то й що? — легковажно відказала Тая. — Я ж обережно їх несла, бачте, не порізалась! — і вона продемонструвала обидві свої лапки.

Потім Тая піднесла вгору одне скельце, і в променях сонця воно раптом засяяло, наче коштовний самоцвіт.

— Ну й краса! — зачудовані цим видовищем, промовили Дая, Туп-Туп і Рик-Рик.

— То що, будемо прикрашати вежу? — задоволена собою, спитала Тая.

— Так! — погодилися її друзі.

Невдовзі камінці та скельця були майстерно вмуровані у стіни вежі, й будівля від цього справді стала набагато гарніша.

Хтозна, скільки б іще гралися малята, якби матусі не покликали їх обідати. Друзі домовилися по обіді обов'язково зустрітись біля вежі й розбіглися по домівках.

Щойно пісочниця залишилась без нагляду, з-за куців вистригнули вовчик Тофик та лисичка Пуша.

— Бач, що вони тут нагородили! — сказала Пуша.

— А нас і не покликали! — підхопив Тофик.

— Еге ж, дочекаєшся від них запрошення! — ображено зауважила Пуша.

— За це ми зламаємо їхній замок! Ти як, не проти? — запитав Тофик.

— А й справді! Нічого кирпичи від нас відвертати!

Наступної ж миті пісочна будівля була зруйнована.

— Ги-ги-ги! Так їм і треба! — засміявся Тофик.

— Швидше ходімо звідси, бо вони ось-ось повернуться! — відповіла на те Пуша, і малі хулігани швидко зникли в кущах.

Утекли вони саме вчасно, бо через хвилину наші будівельники вже бігли вулицею, сміючись і весело розмовляючи про щось між собою. Та тільки вони добігли до пісочниці, як сміх різко обірвався.

— Хто міг це зробити? — в один голос запитали малята.

Дая витирала сльози. Туп-Туп подивився на Рик-Рика і сказав:

— Нічого! Ми все відбудуємо, еге ж?

— Так, іще краще зробимо! — відповів той.

І звірята почали будувати вежу заново. Та тільки вони взялися до справи, як Туп-Туп несподівано для всіх голосно зойкнув — з його правої лапки, забрудненої піском, стікали крапельки крові.

— Що сталося? — спитали його друзі.

Запитання до дітей

- Як ви гадаєте, що відчувала Тая, коли через неї двічі постраждав Туп-Туп? Як би ви вчинили на її місці?
- Як ви думаєте, про які саме небезпечні предмети, загрозлив для здоров'я, розповідала мама-ведмедиця синові?
- Чому, на вашу думку, Туп-Туп не звинуватив Таю і мовчки погодився з маминим рішенням?
- Що треба зробити для того, аби пісочниця знову стала безпечною для ігор?
- Як ви оціните вчинок Тофика й Пуші? Чи були у вашому житті моменти, коли ви кривдили інших? Це добре чи погано?
- Уявіть, що у вас в руках чарівна паличка, котра може виконати лише два бажання, які стосуються персонажів цієї казки. Що саме ви загадаєте і для кого?
- Одні вважають, що ігри в пісочниці — це весело, інші переконані, що вони несуть загрозу для здоров'я. А якої думки ви? Доведіть свою позицію.

— Та от, чимось порізався, коли копав тунель! — засопів Туп-Туп.

— Треба негайно бігти до мами! — порадив Рик-Рик.

І от уся компанія повела бідолашного Туп-Тупа додому. Стривожена мама вимила синочку лапки, потім дістала аптечку, обробила ранку і перебинтувала її.

— Як же це сталося? — спитала вона.

Туп-Туп відповів, що порізався склом.

— Скільки разів я пояснювала тобі, що є предмети, які несуть загрозу для здоров'я, вони небезпечні й тому їх не можна брати! Та все марно, ти в мене справжній неслух! — бідкалася мама-ведмедиця. — Ігри скінчено, іди до своєї кімнати! — наказала вона Туп-Тупові.

Ведмежатко, похнюпившись, зайшло до хатки.

Рик-Рик, Дая і Тая, які були свідками цієї розмови, мовчки презирнулися. Тая опустила очі, але нічого не сказала.

ЛІКАМИ ГРАТИ — ЗДОРОВ'Я ВТРАЧАТИ

Сіра Шубка росла допитливим зайченям. Її цікавило геть усе навколо. Дорослі вже знали, що за Сірою Шубкою слід наглядати особливо пильно, а то вона ненароком або щось не те до рота візьме, або залізе куди не слід.

Якось уранці Сіру Шубку збирали до лісового дитячого садочка. Бабуся-зайчиха зав'язувала онуці бантика, коли в сусідній кімнаті задзеленчав телефон. Вона швиденько вийшла, залишивши малечу саму лише на якусь хвилину. Сіра Шубка одразу помітила на комоді, що стояв біля бабусиною ліжка, якісь таблетки. Заклопотана бабуся забула прибрати їх подаль, а цікавій онуці знадобилася лише мить, аби схопити їх і заховати до кишені суєнки. Коли бабуся повернулася, Сіра Шубка сиділа в кріслі з таким спокійним виглядом, ніби нічого й не сталося. Бабуся взяла онучку за лапку, і вони вдвох рушили до дитсадка.

Сіра Шубка залюбки відвідувала свою групу, де на неї чекали друзі та улюблена вихователька. Коли прийшов час прогулянки, до неї підбігли подруги — зайченята Марта і Майя.

— Ну, в що будемо гратися? — спитала подруг Сіра Шубка. — У лікарню, як учора?

— Так, я ось принесла лялькову аптечку! — погодилася Марта.

— А я прихопила із собою ляльку, будемо її лікувати! — повідомила Майя.

— А в мене ось що є! — відповіла подругам Сіра Шубка й дістала з кишені бабусині ліки.

Зайченята з подивом і цікавістю почали роздивлятися упаковку, крізь яку видно було зелені кругленькі таблетки.

— Де ти їх узяла? — спитали подруги Сіру Шубку.

— Де взяла, там уже нема! — відрізала вона.

— А хіба можна гратися зі справжніми ліками? — раптом де не взявся зайчик Гострозубик.

Від несподіванки Дівчатка впустили таблетки. Цієї ж миті їх підхопив дятел і сів поруч на гілку берези.

— Це все через тебе! — накинулася на Гострозубика Сіра Шубка, — чого ти прийшов до нас? Іди грайся з хлопцями!

— Даремно ти гримаєш на Гострозубика! Я давно спостерігаю за вами і неодмінно забрав би ці ліки і без його допомоги! — втрутився дятел.

— Навіщо вони вам? Віддайте! — почала просити Сіра Шубка.

— Звісно, віддам, але не тобі, а твоїй бабусі. Вона вчора приходила до моєї аптеки і придбала ці таблетки, які їй треба приймати тричі на день. Ти ж узяла їх без дозволу, зовсім не подумавши про бабусине здоров'я!

Відповівши так, дятел із таблетками в дзьобі полетів геть.

— Шкода, що ми так і не встигли пограти в справжню лікарню! — сумно промовила Сіра Шубка, проводжаючи його поглядом.

Запитання до дітей

- Чому не можна бавитися з пігулками та іншими ліками? Чим вони небезпечні?
- Як ви гадаєте, чим могла б скінчитися ця історія для зайченят, бабусі-зайчихи, якби своєчасно не втрутився аптекар дятел?
- Хто із зайченят вам подобається найбільше? А хто найменше? Чому?
- Назвіть вчинки Сірої Шубки, за які їй має бути соромно.
- Як ви гадаєте, чи усвідомила вона, що вчинила негарно?
- Якби ви цієї миті опинилися поруч, що б ви їй порадили, пояснили?

ДУМАЙ, А ТОДІ РОБИ, ЩОБ УНИКНУТИ БІДИ

На узліссі під розлогою вербою у нірці жила собі мама-їжачиха з двома донечками, Голочкою та Галочкою. Їжаченята не завжди були слухняні, через те часто-густо з ними траплялись усілякі пригоди. Матуся щоразу засмучувалась і казала, що слід добре думати, перш ніж щось зробити, а якщо чинити навпаки — не уникнеш біди. Не можна сказати, що її донечки були зовсім неслухами, але їм іще бракувало обачності та відповідальності.

Ось одного ранку мама-їжачиха зібралася по гриби. Перед цим вона наказала сестричкам нікого до нірки не пускати й самим не виходити надвір, поки вона не повернеться. А ще заборонила чіпати електроприлади й умикати плиту.

— Добре, матусю, не переживай за нас! Ми будемо бавитися з іграшками і чекати на тебе! — сказали дівчатка в один голос.

Мама-їжачиха обійняла донечок і взяла в лапки кошик.

— Як повернуся, спечу вам пиріг із грибами!

— Ура! Наш улюблений! — заплескали сестрички в долоньки.

Вони зачинили за матусею двері й почали гратися. Десь через півгодини дівчатка почули, як хтось постукав до хатинки. Сестрички миттю підбігли до дверей і відчинили їх. На порозі стояла їхня приятелька — лисичка на ім'я Ларочка.

— Привіт! Що поробляєте? Чим займаєтесь? — спитала вона.

— Та от, чекаємо, доки мама прийде.

— Ходімо пограємо в квача! — запропонувала Ларочка.

— Ні, ми не можемо! — відмовилася Голочка.

— Бо обіцяли матусі не виходити надвір, доки вона не повернеться! — додала Галочка.

— Ну, в такому разі я зайду до вас на гостину! — сказала на те Ларочка і рішуче увійшла до оселі. — А в мене щось є! — і Ларочка таємниче зиркнула через плече, натякаючи, що за спиною в неї сюрприз.

Сестрички лише тепер помітили, що лисеня тримало обидві лапки за спиною.

— Що це там у тебе? — в один голос спитали вони.

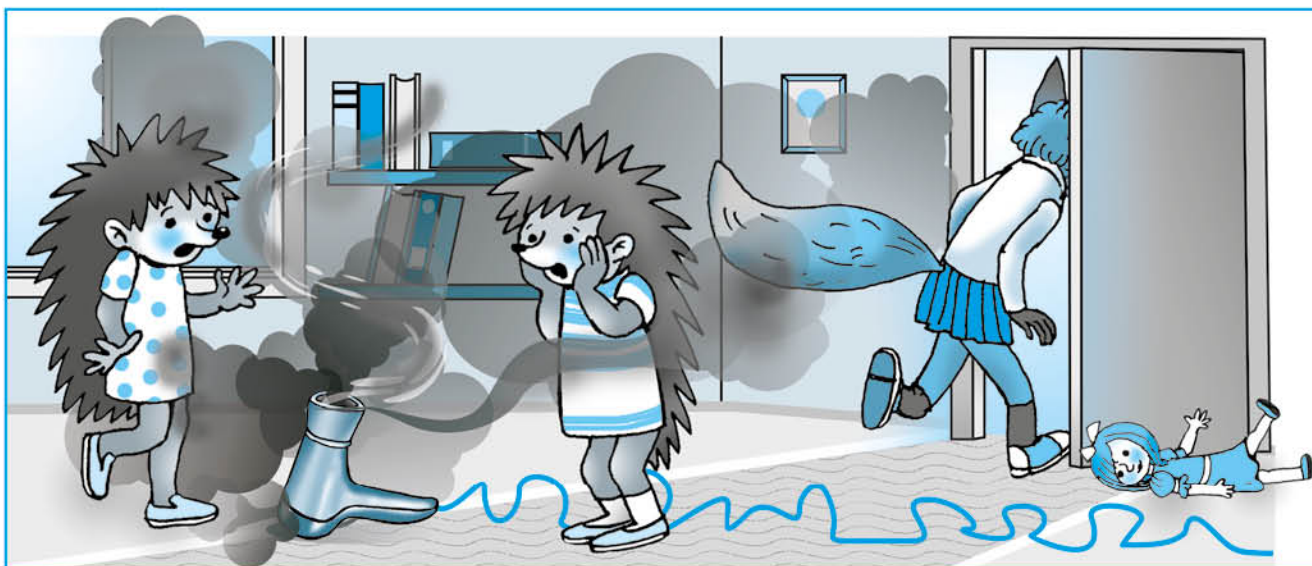
— А ось що! — і Ларочка простягнула вперед новеньку ляльку в модному вбранні й з довгим волоссям.

— Яка ж вона гарна-а! — їжаченятка заздро поглядали на нову іграшку.

— Я не жадібна, нумо гратися разом! — запропонувала Ларочка.

Гратися втрьох виявилось дуже цікаво. Нову ляльку возили у візочку, готували для неї обід, танцювали, наприкінці вирішили перевдягнути у вбрання, що знайшлося в ляльковому куточку сестричок. Аж тут Ларочці спало на думку скупати ляльку. Голочка і Галочка миттю налили водички в лялькову ванночку — і ось уже нова лялька чистенька.

— А волосся мокре! — невдоволено промовила Ларочка, витираючи ляльку після купання. — Його

треба неодмінно висушити, бо я вже збираюся додому! У вас є фен?

— Так, є! Зараз принесу! — жваво відгукнулася Голочка.

— Зачекай-но... Ти пам'ятаєш, що нам мама казала? — зупинила її Галочка.

— Ой-ой-ой! Матусині накази! — зморщила носик Ларочка. — Несить хутчіш, бо більше не буду ділитися з вами новими іграшками!

Сестрички презирнулися, і Голочка прошепотіла Галочці на вушко:

— Та ми тільки на хвилинку ввімкнемо! Ти ж бачиш, Ларочка сердиться...

— Ну добре, але гляди, тільки на хвилинку... — так само пошепки відповіла Галочка.

Незабаром Ларочка вже сушила волосся ляльки феном. Вона ввімкнула його на повну потужність і дуже ретельно виконувала роль перукаря, який робить нову зачіску. Аж раптом всередині фена щось тріснуло, і наступної миті він почав диміти. Ларочка запищала з переляку і кинула його на підлогу. Фен продовжував диміти і гудів з переборами. Лисичка схопила ляльку і вибігла з нірки, навіть не озирнувшись. А Голочка і Галочка ніби закликали на місці від несподіванки і не знали, що робити. Вони мовчки дивилися, як фен зловісно димить і тріщить...

Невідомо, чим би закінчилася історія, якби в цей момент на порозі не з'явилася мама-їжачиха з повним кошиком грибів. Вона одразу ж підбігла до розетки і висмикнула з неї провід від фена. Той одразу ж перестав тріщати і диміти.

— Ох! Іще б трохи, і лиха не минути! — бідкалася їжачиха. — Ви ж мені обіцяли бути слухняними! — звернулася вона до донечок, і в її голосі забриніли сльози.

Запитання до дітей

- А ви можете уявити, яка небезпека чигала на Голочку та Галочку?
- Як ви вважаєте, хто винен у тому, що сталося? Доведіть свою думку.
- Як ви гадаєте, чи правильно вчинили сестрички, коли одразу, без жодних запитань, відчинили двері на стук? Як могла закінчитися ця історія, якби на порозі замість Ларочки з'явився, наприклад, сірий вовк?
- Якби ви опинилися на місці Ларочки в той момент, коли зламався фен, ви вчинили б так само як вона? Як ви розумієте прислів'я "Сам пропадай, а друга виручай"?
- Яких рис характеру бракує сестричкам?
- Запропонуйте свій варіант закінчення цієї історії.

— Мамо, не переживай, фен можна відремонтувати або купити новий, ще кращий! — намагалася заспокоїти маму Голочка.

— Ми зараз відчинимо вікна, і диму не буде! — додала Галочка.

— Які ж ви у мене ще нерозумні! — промовила мама-їжачиха, пригортаючи до себе дітей. — Ви думаєте, що я побиваюся через зламаний фен та задимлену оселю? Хіба ви не розумієте, що могло статися наступної миті? ●

Малюнки Марії Пилипенко

Бібліографічна довідка

Добірки казок із запитаннями.

присвячені моральним темам та питанням безпеки життєдіяльності, подано в журналах "Дошкільне виховання", 2017, № 1, № 3 та 2018, № 3; "Палітра педагога", 2017, № 3 та 2019, № 1.

Придбати випуски можна в редакції. Наші контакти:

(044) 486-13-32, (067) 504-50-22; books@dsvvit.com.ua

* Вартість одного примірника без вартості пересилки